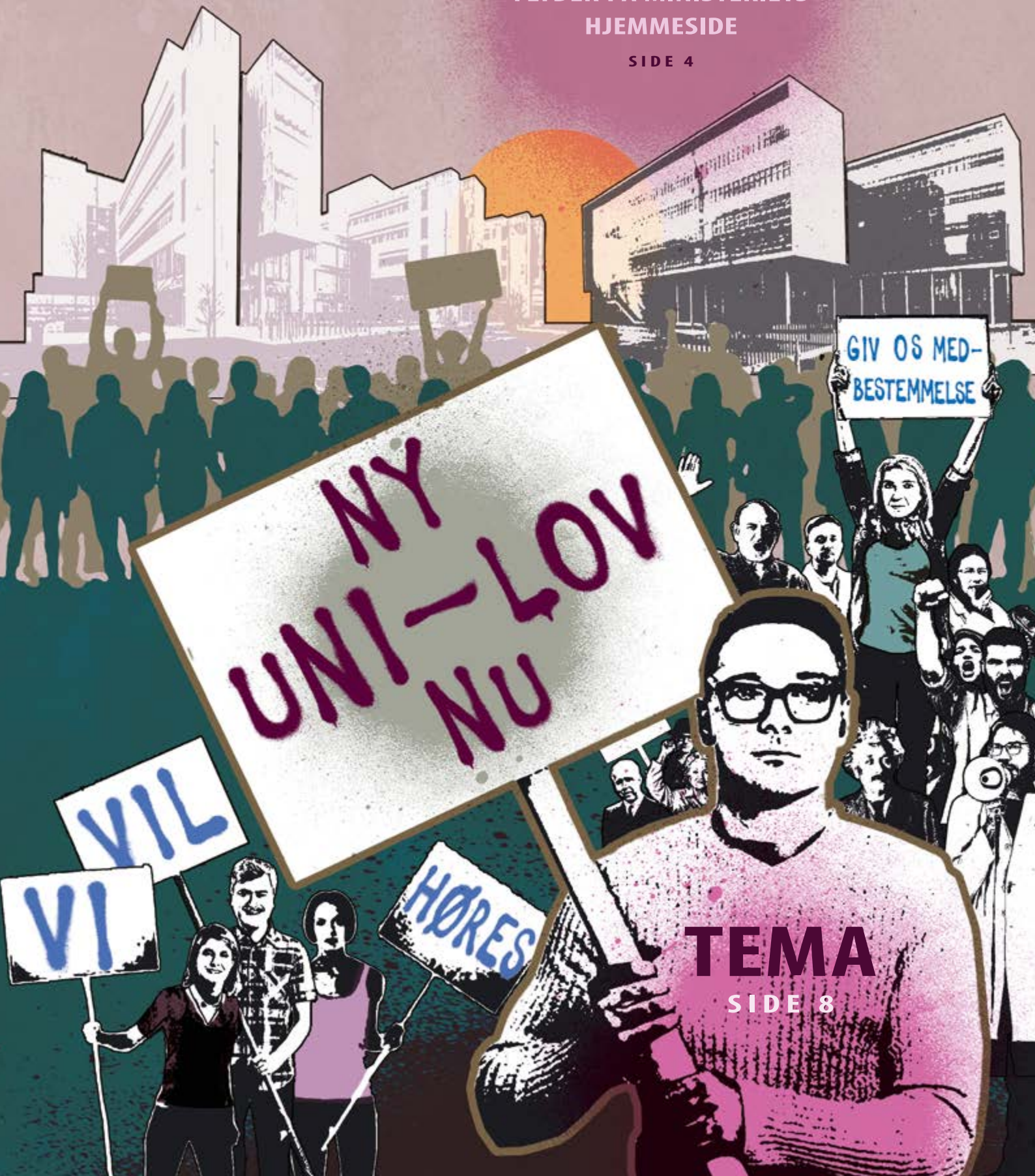

**REGIONALE
UDDANNELSER
TRUET AF LUKNING**

SIDE 6

**ULOVLIGE
MUNDKURVSKONTRAKTER
FLYDER PÅ MINISTERIETS
HJEMMESIDE**

SIDE 4

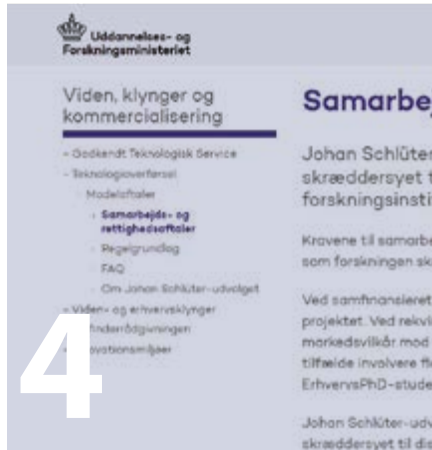
TEMA

SIDE 8

FORSKERE KRÆVER NY UNIVERSITETSLOV MED REEL MEDBESTEMMELSE

Evalueringen af universitetsloven skal føre til ændringer, der giver de ansatte mere indflydelse på væsentlige beslutninger. Ellers vil forskernes mistillid til deres ledere fortsat være tårnhøj.

ULOVLIGE KONTRAKTER FLYDER PÅ MINISTERIETS HJEMMESIDE

Uddannelses- og Forskningsministeriets standardkontrakter til virksomhedssamarbejder er ulovlige, fordi de pålægger forskerne en alt for vidtgående tavshedspligt, vurderer juraprofessor.

RUNDT OM MORTEN

En stribe fagfæller tegner et billede af Danmarks første nobelprisvinder i 25 år.

REGIONALE UDDANNELSER PÅ SDU ER LUKNINGSTRUDEDE

En kombination af udflytning og dårlige optagstal er en giftig cocktail, der kan føre til uddannelseslukninger på SDU. **Side 6**

EVALUERING AF UDSKÆLDT UNIVERSITETSLOV SKUDT I GANG

DFIR sender spørgeskema ud til alle forskere i løbet af december, hvor de bl.a. vil blive spurgt om deres holdning til forskningsledelse, medarbejderinddragelse og akademisk frihed. **Side 12**

REKTORER: INTET I LOVEN STÅR I VEJEN FOR MEDINDDRAGELSE

Rektorerne på AU og SDU er enige om, at universitetsloven ikke står i vejen for ordentlig inddragelse af medarbejderne. **Side 13**

FLERE PARTIER ÅBNE FOR AT SE PÅ EN ÆNDRING AF UNIVERSITETSLOVEN

Flere partier er positive over for at nedsætte en kommission, der skal evaluere loven, og flere vil også støtte ændringer, der kan styrke medarbejderinddragelsen og forskningsfriheden. **Side 14**

MÅNEDENS FOTO: MED FORSKERNE I ET BRÆNDENDE HELVEDE

Fotografen Arturo Rodriguez brugte en måned på at følge forskeres arbejde i forbindelse med et udbrud fra vulkanen Cumbre Vieja på De Kanariske Øer. **Side 16**

NOBELPRIS GIVER TALETID

Der er stor forskel på, hvordan danske nobelpristagere har brugt deres berømmelse. Skou blev forskningspolitisk aktivist, Jerne trak sig ud af rampelyset, og Niels Bohr gjorde KU til fysikkens Mekka. **Side 22**

OPEN ACCESS-TIDSSKRIFTER KAN SCORE FLERE LÆSERE

Det Kongelige Bibliotek hjælper tidsskrifter med at blive registreret i internationalt open access-indeks for at øge den internationale synlighed. Håbet er at skubbe på en open access-udvikling, der ellers ser ud til at have tabt pusten. **Side 23**

VIS DIN PH.D.: ET RIGTIGT JULESTUDIE

Hvordan skaber man – år efter år – en historie og et fiktivt univers, der får en million mennesker til at tænde for tv-julekalenderen hver eneste dag? Det undersøger Nathali Herold Solon Pilegaard i sit ph.d.-projekt. **Side 24**

LÆRING: VÆR LIDT SJOV – DET FREMMER LÆRINGEN

Humor i undervisningen skaber et bedre læringsrum i forhold til relationer og plads til fri og kreativ tænkning, fortæller Martin Einfeldt om i en ny bog. **Side 26**

NAVNE

Nye udnævnelser, priser og bevillinger. **Side 28**

BAGSIDE: SKRIFTLIG PROTEST MOD DIGITAL INHUMANISERING

Lektor Jes Lynning Harfeld modtog en skriftlig – håndskreven – eksamensopgave og prøvede forgæves at få den gjort gyldig i AAU's eksamenssystem.

BLAD 07/22

Medlemsblad for DM's universitets- og forskningsinstitutionsansatte. Løsaabonnenter: IDA, Pharmad Danmark, Psykologforeningen og Djøf.

Bladets leder skrives på skift af formanden og næstformanden for DM Universitet, Forskning og Uddannelse. Bladets leder udtrykker fælles holdninger.

Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Ansvarshavende redaktør:
Troels Kølln (tko@dm.dk).

Redaktionelle medarbejdere:
Red. leder Claus Baggersgaard (cbl@dm.dk),
journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk).

Øvrige henvendelser:
Sekretær Sidse Rølle Jakobsen (srj@dm.dk).

Redaktionens adresse:
Forskerforum, Peter Bangs Vej 30,
2000 Frederiksberg, telefon: 38 15 66 55.

Oplag: 5.930 eks.
Udkommer 6 gange i 2023.

Forsideillustration: Simon Bodh Nielsen, Llustra.

Grafisk produktion: OTW A/S.

Næste udgivelse: 17. februar 2023.

Af Brian Arly Jacobsen,
fmd. for DM Universitet,
Forskning & Uddannelse

Universiteternes autonomi og akademisk frihed bør være ledetråden i en revision af universitetsloven

I 2023 er det 20 år siden, at universitetsloven, der blandt andet afskaffede det kollegiale selvstyre på universiteterne, blev vedtaget. DFIR har i den anledning igangsat et projekt om evaluering af loven, som der kan læses mere om i nærværende udgave af Forskerforum. Universitetsloven har helt fra begyndelsen været udsat for massiv kritik fra ansatte og faglige organisationer. Og med rette. I 2003 blev den nye universitetslov vedtaget af Anders Fogh Rasmussens VK-regering med støtte fra Socialdemokratiet og Kristeligt Folkeparti.

En vigtig del af den nye lov var, at universiteterne blev ændret til selvejende institutioner, hvis øverste ledelse er en eksternt udpeget bestyrelse. Politikernes ønske med reformen var en mere professionaliseret og effektiv ledelsesform. Opfattelsen var, at universiteternes kollegiale selvstyre var ineffektivt og stod i vejen for det nye "virksomhedsuniversitet" med top-down-managementbaseret ledelse. Medarbejderne har i dag kun ret til en minimal repræsentation i bestyrelsen, ligesom medarbejdere kun i begrænset omfang tages med på råd – og ofte kun i de tilfælde, hvor en lokal ledelse tilfældigvis har besluttet at tage medarbejderne med på råd. På den måde bliver medarbejderindflydelse i dag vilkårligt i stedet for en regel, som sikrer, at magt og faglig indsigt ikke skilles ad. Politikerne fravalgte med loven vigtige elementer i forståelsen af akademisk frihed, nemlig institutionel autonomi og forskernes medbestemmelse.

Akademisk frihed omfatter kort fortalt, at universiteter skal være steder med frihed for ytring, tænkning, læring, forskning og

selvbestemmelse. Akademisk frihed kan ikke isoleres fra institutionel autonomi eller fra studerendes og ansattes deltagelse i forvaltningen af de videregående uddannelser. Det forudsætter medinddragelse af ansatte og studerende i styrelsen af universiteterne.

Reel akademisk ledelse af universiteterne bør i henhold til definitionen af akademisk frihed ske med udgangspunkt i medarbejderne. Selvom rektor er universitetets øverste leder, bliver han eller hun både formelt og reelt et mellemlid mellem en eksternt udpeget formand og en voksende centraladministration. Faglig ledelse med legitimitet nedefra er blevet afløst af linjeledelse med instrukser fra toppen, fra ministerium, gennem rektor og ned til fakulteter og enheder. Det mindsker den akademiske frihed, med de konsekvenser det har for forskning og undervisning.

Forskere ved forskningsinstitutioner bør kunne formidle faglige indsigter frit, også kontroversielle synspunkter, uden frygt for ansættelsesmæssige eller politiske konsekvenser. Det vil naturligvis ofte være ubehageligt for arbejdsgiveren (universitet og folketing). Alternativet, at arbejdsgiveren skal godkende det, man siger som forsker, underminerer forskningens integritet. Det giver en kølende effekt på, hvad forskere tør og kan sige eller skrive, og i sidste ende en dårligere samfundsdebat og forskning. Derudover vil det være umuligt at vide, om legitim kritik af stærke erhvervsinteresser eller fejlslagne politikker også forstummer.

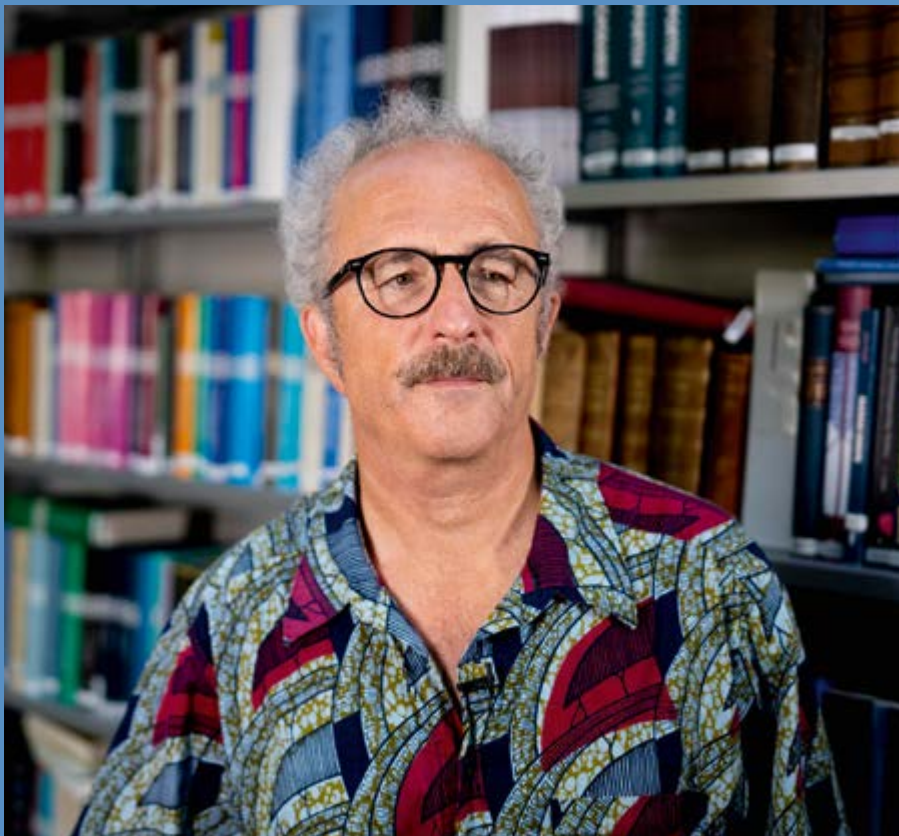
Spørgsmålet er, dengang som nu, hvilke vilkår den akademiske frihed skal have på institutionelt niveau

inden for universiteterne. Frihed og autonomi kan bruges i mange betydninger: som en frihed til at tilpasse sig markedet, en frihed til at forvalte ressourcer og/eller en professionel akademisk frihed. Hvis faglig og akademisk frihed skal betyde noget i styringen og ledelsen af universiteterne, skal rektoren og den øverste ledelse hente deres legitimitet fra den akademiske del af institutionen, fra dem, der er involveret i undervisning og forskning. Ledelsen skal også være ansvarlig over for disse. Det er ikke tilfældet med den nuværende universitetslov.

Diskussionen om universiteternes autonomi forplumres systematisk af, at økonomisk og administrativ handlefrihed blandes sammen med akademisk frihed. Sandheden er, at der kan eksistere en modsætning mellem akademisk frihed på den ene side og frihed til at tilpasse sig markedet og udføre effektiv administrativ ledelse på den anden side. Forskningens mål er ikke først og fremmest indtjening, men indsigt – og de to følges ikke nødvendigvis ad.

En revision af universitetsloven bør derfor bygge på idealerne om akademisk frihed og selvstyre. Akademisk frihed bør i princippet skrives ind i grundloven. Begrundelsen er, at denne frihed er en grundlæggende præmis for en liberal retsstat. Frihederne bør sikres i grundloven, mens behovet for beskyttelse ikke er relevant; den dag behovet bliver aktuelt, er det allerede for sent.

Da grundlovsændringer har lange udsigter i Danmark, vil alternative muligheder som at forankre akademisk frihed i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder være en oplagt mulighed. ■

EKSPERT:

Ulovlige kontrakter flyder på ministeriets hjemmeside

Uddannelses- og Forskningsministeriet har standardkontrakter liggende, som forskere anbefales at benytte, når de samarbejder med private virksomheder, men kontrakterne er ulovlige, fordi de pålægger forskerne en alt for vidtgående tavshedspligt, vurderer juraprofessor. Ministeriet vil nu undersøge problematikken.

Mange vil nok tro, at en skandale, der river tæppet væk under grundlaget for en kæmpe politisk aftale om vandmiljøet og ender med at koste ministeren jobbet, vil få centraladministrationen til at rette ind og fjerne alle spor af ulovlige kontrakter indeholdende tavsheds klausuler, men sådan er det åbenbart ikke i Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Til trods for den såkaldte gyllegate-skandale, der blandt andet handlede om, at forskerne, der leverede tallene til vandmiljøplanen, blev pålagt dobbelt tavshedspligt, har ministeriet fortsat fem såkaldte modelaftaler liggende på ministeriets hjemmeside,

der pålægger forskerne en udvidet tavshedspligt, der er i strid med forvaltningsloven.

Ministeriet skriver, at de er skræddersyet til forskellige typer af samarbejde mellem forskningsinstitutioner og virksomheder, men flere af standardkontrakterne er altså ulovlige, vurderer Sten Schaumburg-Müller, professor ved Juridisk Institut på Syddansk Universitet. Han har skrevet om modelaftalerne i et kapitel i den nye bog "Forskningsfrihed – Hvad med juraen?"

Ifølge juraprofessoren er den form for omfattende hemmeligholdelse i aftalerne i strid med det danske kodeks for forskningsintegritet fra

Sten Schaumburg-Müller siger, at offentligt ansatte, herunder forskere, kun kan pålægges tavshedspligt i de særlige tilfælde, der gives mulighed for i § 27 i forvaltningsloven.

2014 og kan ifølge lov om videnskabelig uredelighed fra 2017 udgøre en tvivlsom forskningspraksis.

"Nogle af kontrakterne er efter min vurdering ulovlige, fordi de pålægger forskerne en tavshedspligt, der ikke er hjemmel til. De indeholder en vidtgående mulighed for hemmeligholdelse af forskningsresultater, der udgør en indskrænkning af forskerens ytringsfrihed, og på den baggrund er det naturligvis kritisabelt, at ministeriet fortsat anbefaler brugen af aftalerne", siger Sten Schaumburg-Müller.

Han tilføjer, at et universitet heller ikke kan udvide tavshedspligten over for en forsker, selvom universitetet har forpligtet sig til det over for en virksomhed.

§ 27 er afgørende

Sten Schaumburg-Müller forklarer, at det springende punkt er § 27 i forvaltningsloven, som er en lang og relativt indviklet bestemmelse, men helt grundlæggende er det sådan, at offentligt ansatte, herunder forskere, kun kan pålægges tavshedspligt i de særlige tilfælde, der gives mulighed for i § 27.

Det kan fx være i oplysninger om enkeltpersoners private, herunder økonomiske, forhold, oplysninger af væsentlig betydning for statens sikkerhed, rigets forsvar eller rigets udenrigspolitiske interesser.

Det kan også være i forbindelse med forebyggelse, efterforskning og forfølgning af lovovertrædelser, og så nævner loven også, at oplysninger om tekniske indretninger eller fremgangsmåder heller ikke må videregives, hvis de er af væsentlig økonomisk betydning for en person eller virksomhed.

Sten Schaumburg-Müller skriver i bogen, at sidstnævnte kan være relevant for forskere, der deltager i

et forskningsprojekt rekvireret af en virksomhed, som leverer følsomme baggrundoplysninger om sin forretning i forbindelse med projektet. De oplysninger vil være omfattet af tavshedspligten, men den viden, der skabes i forskningen, vil derimod typisk ikke være omfattet. Hvis en virksomhed overvejer at søge patent på en opdagelse, kan der aftales tavshedspligt, men kun i en kort periode.

Det er slet ikke en legitim grund til at pålægge tavshedspligt, at oplysninger eller forskningsresultater er ubehagelige eller ubekvemme for virksomheden at få frem i offentligheden, forklarer Sten Schaumburg-Müller, der i øvrigt undrer sig over, at ministeriets hjemmeside med modelaftalerne ikke er opdateret siden 2013.

“Man kan få en fornemmelse af, at der ikke er sket en systematisk opfølgning med henblik på at sikre, at loven overholdes, og det går jo ikke. De burde virkelig få ryddet op”, siger han.

Det er Morten Rosenmeier, professor i jura på Københavns Universitet og formand for Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde (UBVA) og medforfatter til bogen, enig i.

Han mener, at det er grotesk, at der fortsat ligger ulovlige dokumenter på offentlige myndigheders hjemmeside, til trods for at Ombudsmanden har afgjort, at mundkurvskontrakter er i strid med loven.

“Hvis de vil noget med de fine ord om forskningsfrihed, kunne de i det mindste fjerne det fra styrelsens hjemmeside. Det vidner om manglende respekt for forskningsfriheden, og de burde få ryddet op”, siger Morten Rosenmeier.

Tråde til gyllegate

Det var Heine Andersen, professor emeritus på Sociologisk Institut ved Københavns Universitet, som afslørede, at der i mindst ti år fandt en udbredt brug af ulovlige tavsheds-klausuler sted i adskillige ministerier og styrelser. Universitetsforskere, der arbejdede med myndighedsbetjening, altså leverede rapporter og analyser til ministerierne, måtte skrive under på standardkontrakter,

der forbød dem at udtale sig om deres resultater, før ministeriet ønskede det, og de måtte heller ikke fortælle offentligt, at de var blevet pålagt tavshedspligt.

Det var først, da sagen om landbrugspakken, der blev døbt gyllegate, begyndte at rulle i 2016, at der kom fokus på de ulovlige tavshedsklausuler.

Det viste sig, at regeringen og dens embedsmænd havde fremlagt et mere miljøvenligt kvælstofregnskab for landbrugspakken over for Folketinget, end der reelt var belæg for. Forskerne fra AU, der stod for beregningerne, måtte først udtale sig, efter at lovforslaget var blevet behandlet i Folketinget, og forskerne måtte ikke engang fortælle, at de var underlagt en tavshedsklausul. Sagen førte til, at Eva Kjer Hansen (V) måtte forlade posten som miljø- og fødevarerminister, og i 2017 efter kritik fra Ombudsmanden blev standardkontrakterne ændret.

Mens gyllegate altså handlede om tavshedspligt, når forskere samarbejdede med offentlige myndigheder, handler standardkontrakterne, der stadig ligger på ministeriets hjemmeside, om samarbejdet med private virksomheder.

Alligevel er der ifølge Heine Andersen lighedspunkter og tråde mellem de to sager.

Startede med Schlüter-udvalget

Heine Andersen forklarer, at standardkontrakterne blev udformet af det såkaldte Johan Schlüter-udvalg, navngivet efter formanden, der var fra et privat advokatfirma. Udvalget, der sluttede sit arbejde i 2008, havde til formål at gøre det lettere at indgå aftaler om immaterielle rettigheder mellem offentlige forskningsinstitutioner og private virksomheder.

Ifølge Heine Andersen blev Schlüter-udvalgets standardkontrakter retningsgivende for andre vejledninger, så de ulovlige formuleringer om tavshedspligt spredte sig på universiteterne, og udvalgets arbejde var også med til at legitimere de skandaløse mundkurvskontrakter, som ministeriet benyttede til at lukke munden på forskerne i forbindelse med gyllegate.

Heine Andersen er enig i, at hemmeligholdelsesklausulen er alt for generel og restriktiv. Hovedreglen må være, at forskningsresultater skal offentliggøres. Der skal særlige grunde til for at kræve hemmeligholdelse.

Han siger, at der i aftaler om rekvireret forskning i særlige tilfælde kan aftales fortrolighed om de konkrete forskningsresultater. Det skal i så fald aftales og begrundes i kontrakten, og man kan ikke aftale fortrolighed senere i projektet, fordi resultaterne ikke er faldet ud som forventet eller ønsket.

“Jeg mener, at modelaftalerne har været kritisable fra starten, og at dette i hvert fald burde have været helt tydeligt efter Ombudsmandens intervention i forlængelse af mundkurvskontrakterne og gyllegate i 2016. Hvorfor Uddannelses- og Forskningsministeriet så fortsat har modelaftalerne på hjemmesiden, er svært at vide – om det er med overlæg eller sjuks? Da der jo har været en del eksempler også fra de senere år på, at myndigheder – styrelser og ministerier – med åbne øjne begrænser forskeres publicerings- og ytringsfrihed uden lovhjemmel, tager jeg det som et udtryk for, at man simpelthen ikke har den fornødne respekt for disse principper. Vi ser det samme, når det gælder at overholde offentlighedsloven”, siger Heine Andersen. ■

SVAR FRA MINISTERIET

Forskerforum har spurgt ministeriets presseansvarlige, om ministeriet er enig i, at modelkontrakterne er ulovlige, og hvorfor de fortsat er at finde på ministeriets hjemmeside.

Hertil svarer Uddannelses- og Forskningsministeriet:

“Uddannelses- og Forskningsministeriet har noteret sig de synspunkter, som fremgår af den omtalte bogudgivelse fra Akademikernes Udvalg til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde, og er ved at se nærmere på den problematik, som bogen rejser”.

Regionale optag på SDU får rektor til at slå alarm:

“BETYDELIG RISIKO FOR, AT VI MÅ LUKKE UDDANNELSER”

Uddannelser bliver dyrere, når man flytter dem ud på mindre campusser, men der følger ikke det nødvendige tilskud med, for at det kan løbe rundt. På SDU er kombinationen af udflytning og dårlige optagstal blevet en giftig cocktail, der kan føre til uddannelseslukninger.

Universitetsuddannelser uden for de store byer er en dyr fornøjelse. Og efter årets dårlige studenteroptag er det blevet rigtig dyrt. For dyrt, siger SDU's rektor, Jens Ringsmose.

“Der er en betydelig risiko for, at vi må lukke uddannelser”, tweetede Jens Ringsmose i slutningen af oktober og kritiserede, at politikerne ikke følger deres ønske om regionale uddannelser op med bedre finansiering.

SDU er suverænt det universitet, der har flest studerende uden for sin hoved-campus. Det har været en vigtig del af SDU's profil, men samtidig en økonomisk belastning på grund af færre stordriftsfordele. Sådan har det været længe, men to nye faktorer har gjort situationen værre: et ekstraordinært dårligt optag og udflytningsaftalens krav om at rykke endnu flere uddannelser ud af Odense.

“Jeg kan ikke være meget specifik om, hvilke uddannelser der er i fare. Men vi har haft vigende optag i særdeleshed i Esbjerg, Kolding og Slagelse. En markant nedgang. Og det betyder, at vi på nogle uddannelser nærmer os smertegrænsen for, hvad der er økonomisk bæredygtigt”, siger Jens Ringsmose til Forskerforum.

Optaget af bachelorstuderende tog i år et dyk på alle universiteter, men særligt tre universiteter blev markant hårdere ramt: RUC, AAU og SDU. Og på SDU var optagsfaldet på campusserne i Slagelse, Esbjerg og Kolding i høj grad med til at trække gennemsnittet ned.

Politisk selvmål

Efter nogle år med høje coronaoptag kom det ikke bag på nogen, af optaget i år ville falde. Men for SDU har faldet været større end frygtet.

“Det er desværre en tendens, der har stået på siden i hvert fald 2019, og det hænger nok sammen med flere ting, men i særdeleshed, at vi har en demografi i vores region, hvor der bliver færre unge. Men den tilbagegang, vi har haft, er større, end demografien tilsiger, og det skyldes formentlig, at de største byer har en stor tiltrækningskraft på de unge”.

Udviklingen står i skærende kontrast til det politiske ønske om flere regionale uddannelser, som blev udtrykt med udflytningsaftalen, der tvang universiteter til at rykke uddannelser ud af de store byer eller – som mange valgte – at lukke dem.

Og måske har udflytningsaftalen ligefrem haft en forstærkende effekt på unges ønske om at studere i København og Aarhus. Det tror Torben Munk Damgaard, leder af Institut for Sociologi, Miljø og Erhvervsøkonomi, der har til huse i Esbjerg.

“Hele den regionaliseringsøvelse var i virkeligheden et selvmål. Med den blev alle gymnasieelever gjort opmærksomme på, at det allerbedste, man kunne opnå, var at komme til København eller Aarhus. Så jeg tror, det har virket stik modsat, og det er også sådan, det ser ud på vores tal”.

Sociologi mere end halveret

Optaget på instituttets to bacheloruddannelser i Esbjerg faldt i år fra 93 til 60. For nogle år siden lå det stabilt mellem 160 og 170. Særlig markant var optaget for uddannelsen sociologi og kulturanalyse, der faldt fra 51 til 23. Og det er ingen hemmelighed, at det er uddannelser som denne, der er et økonomisk problem.

“Vi har haft så stort fald, at vi er gået fra, at det løber rundt, til at det giver underskud. Optaget er næsten faldet til en tredjedel på tre-fire år, og det er klart, at det er et problem. Så længe vi kan have et godt studiemiljø, kan vi flytte ressourcer og gøre mange ting, men hvis studiemiljøet ikke er der, så kan vi ingenting”, siger Torben Munk Damgaard.

Lave optag og små hold er den ene side er problemet. Den anden er, at SDU samlet set også er presset. På to år er optagstallet gået ned med 22,5 procent. Og så er der mindre rum til at absorbere udsving på enkelte uddannelser.

“Jeg var institutleder et andet sted fra 2005 til 2012, og dengang blev vi bare flere og flere, og så var det ikke et problem at håndtere, at nogle campusser var lidt dyrere i drift. Men når årgangene bliver mindre, og økonomien generelt strammer til, så begynder vi at mærke, at det faktisk er et problem med områder, der giver underskud”.

Ingen rabat

SDU er med sine fire campusser uden for Odense landets mest “regionaliserede” universitet. Derfor havde Jens Ringsmose til det sidste håbet, at SDU ville få en rabat fra kravet om at reducere optaget i Odense med fem-ti procent. Det skete ikke. Det betyder en reduktion på 665 studiepladser, som

Rektor Jens Ringsmose har forgæves forsøgt at forklare politikerne, at uddannelser på mindre campusser er dyrere at drive og kræver højere tilskud. Her viser han statsminister Mette Frederiksen rundt på SDU's campus i Esbjerg i april.

skal ske i to etaper – den første ved at udflytte lidt over 300 studiepladser til de mindre campusser.

“SDU leverer i forvejen 20 procent af optaget uden for de største byer. Så hvorfor vi skal bidrage til den her fest, som vi i forvejen har bidraget til i mange år, har jeg svært ved at forstå”, siger Jens Ringsmose.

I brander jer jo som regionalt universitet og bliver fremhævet som eksempel på, at det godt kan lade sig gøre. Har du været for dårlig til at forklare politikerne de ulemper, der er ved regionale uddannelser?

“Vi er ikke tilhængere af den her regionaliseringsplan. Det har vi gjort meget ud af at gøre opmærksom på både offentligt og bag linjerne. Desværre er vores indsigelser ikke blevet hørt. Og eftersom det blev politisk besluttet, har vi forsøgt at se konstruktivt på, hvordan vi så kan bidrage”.

Udflytning gør det dyrere

Når man flytter uddannelser fra hoved-campus, gør man dem dyrere at drive. Og det ekstra STÅ-tilskud på syv procent rækker på ingen måde til de ekstra omkostninger, vurderer han.

“Det er helt grundlæggende dyrere at have uddannelser med små hold end med store hold. Så hvis man politisk ønsker at have uddannelser på steder, hvor holdene er små, må man tilbyde nogle andre rammevilkår. Ellers kan det ikke løbe rundt. Det kan oplagt være gennem STÅ-taksten, der bør være dobbelt så høj uden for de største byer. En anden ting, man kan gøre, er at tillade internationale studerende. En tredje måde er at skrue markant op for de tilskud, man får til decentrale campusområder. Og endelig kan man vælge at give SDU en større basisforskningsbevilling”, siger SDU-rektoren.

Også Torben Munk Damgaard peger på den paradoksale økonomiske situation, som udflytningen skaber.

“Man tvinger universiteterne til at gøre noget bestemt, og samtidig ved man, at de universiteter, der gør det, får større økonomiske problemer end dem, der ikke gør det. Politikerne siger, de vil have regionalisering, og det er fint. Men i stedet for at gøre det attraktivt at have uddannelser uden for de store byer gør man det gennem tvang”. ■

SDU ADVAREDE:

JURA I ESBJERG VIL GIVE UNDERSKUD

Til efteråret starter SDU en ny jurauddannelse i Esbjerg. Men det sker med bekymring, siger SDU's rektor, Jens Ringsmose.

I SDU's første ansøgning om en prækvalificering af uddannelsen advarede man om, at det medfølgende etableringstilskud på 10 millioner vil kunne række frem til 2026, “men herefter må det forventes, at udbuddet vil generere et underskud, såfremt det alene skal baseres på STÅ-indtægter”, hed det i ansøgningen.

Over for Forskerforum forklarede lederen af Juridisk Institut på SDU, Hanne Birkmose, yderligere, at en uddannelse er afhængig af et aktivt miljø af forskere i Esbjerg. “Alternativet er, at vi ‘flyver’ forskere ind. Det skaber ikke et godt studiemiljø og understøtter heller ikke de juridiske virksomheder i Esbjerg”, sagde hun.

Den ansøgning fik SDU tilbage fra RUVU (Rådgivende udvalg for vurdering af udbud af videregående uddannelser) med besked om at sende en ny, hvor man redegør for, hvordan man så vil håndtere de udfordringer.

“Vi har genansøgt og fået uddannelsen godkendt. Så vi regner med at have vores første optag i september 2023. Men vi har i prækvalifikationen peget på, at der vil være vanskeligheder med at få det til at hænge sammen økonomisk. I forbindelse med regionaliseringsaftalen har det været ambitionen for politikerne at sikre uddannelser uden for de store byer. Det gælder også jurauddannelsen i Esbjerg, som vi, trods de økonomiske vilkår, vil arbejde hårdt på at gøre til en succes”, siger Jens Ringsmose, der tror på, at man vil kunne få uddannelsen til at løbe rundt økonomisk.

FORSKERE VIL HØRES

– KRÆVER NY UNIVERSITETSLOV

MED REEL MEDBESTEMMELSE

De ansattes tillid til ledelsen på universiteterne er historisk lav. Mange mener, at det skyldes universitetslovens håbløst forældede ledelsesstruktur, der ikke sikrer, at de ansatte bliver inddraget i væsentlige beslutninger.

Universitetsforskere må høre til blandt landets mest veluddannede, og de bliver ofte benyttet som de ypperste eksperter inden for hver deres fagområder.

Viden mangler de altså ikke, men alligevel oplever de, at deres holdninger ikke tæller, når det kommer til væsentlige faglige beslutninger på deres arbejdsplads om forskningsstrategier, organisationsændringer, uddannelsesudbud, undervisningsplaner, ansættelser af nye ledere og forskere, fordi ledelsen hverken inddrager dem eller giver dem medbestemmelse, som universitetsloven ellers kræver det. Konsekvensen er en historisk lav tillid til ledelsen, apati, fejlagtige beslutninger, og at samfundet ikke får lige så meget excellent forskning for skattekroneerne, som man ellers kunne.

Sådan lyder kritikken fra en række tillidsrepræsentanter og forskere, der vil have loven lavet om.

En af dem er Brian Arly Jacobsen, formand DM Universitet, lektor og tillidsrepræsentant på humaniora på KU og en af initiativtagerne til kampagnen Sæt forskningen fri.

“Tillidsrepræsentanters oplevelse er manglende involvering i mange væsentlige strategiske beslutninger på alle niveauer, selvom det er os forskere og undervisere, der ved, hvad undervisning og forskning handler om. Fra tillidsrepræsentanter på universiteterne kender vi til eksempler på institutledere, dekaner eller rektorer, der har truffet beslutninger, som de ikke burde, og som var blevet stoppet, hvis der havde været de nødvendige kontrolinstanser. Den lave tillid til ledelsen hænger sammen

med, at universiteterne er strukturelt dårligt udrustet til at ansætte kompetente ledere”, siger han.

Flagstangsledelse virker ikke

Også Janne Gleerup, der er arbejdslivsforsker ved Roskilde Universitet, hvor hun desuden er fællestillidsrepræsentant, er kritisk over for ledelsessystemet.

“En elitær, topstyret ledelse var meget på mode, dengang loven blev indført, men man har inden for ledelsesforskningen for længst erkendt, at den slags flagstangsledelse ikke fungerer i komplekse organisationer som et universitet”, siger hun og fortsætter:

“Lederne skal spænde over store forskningsområder, som de ikke har en chance for at kende i dybden. Alligevel er det dem, der ansætter nye forskere og udarbejder strategier, som de præsenterer på PowerPoints for medarbejderne, der bliver tilskuere, selvom de har den faglige viden”.

Janne Gleerup tilføjer, at man ikke alene kan sikre medbestemmelsen ved at skærpe nogle paragraffer i universitetsloven. Der skal en større kulturændring til.

“Pointen er, at vi har et system, hvor ledelsen ikke behøver at prioritere relationen til de ansatte. Medbestemmelsesretten er så uforpligtende formuleret, at den kan overstås med en høring. I praksis bliver medarbejderrepræsentanter ofte først involveret, når beslutningerne er truffet og skal implementeres. På den måde oplever mange at blive involveret for sent og i løsninger, de ikke selv kan stå fagligt på mål for. Det slider på tillidsvalgte og andre medarbejderrepræsentanter, fordi de oplever, at de ikke bliver hørt, og at det ikke nytter at engagere sig”, siger hun.

Magt adskilt fra indsigt

Den ene af to pointer i Peter Harder, professor emeritus på KU, og Jep Lofts bog “Ledelse på afveje” er netop, at universitetsforskere ikke klager over, at man bliver styret “for meget”, men “forkert” – at beslutninger træffes uden den nødvendige faglige indsigt.

Den anden pointe er, at der er brug for en bedre balance og en gensidigt forpligtende relation mellem ledelse og ansatte, så man er tvunget til at lytte til hinanden, fordi det i sidste ende skaber bedre resultater.

“De danske universiteter er i virkeligheden et ekstremt eksempel på, hvad der sker, når hierarkiet får lov til at tage over. Man har adskilt magt og indsigt og dermed følingen med, hvad der foregår. Forskerne oplever, at der træffes beslutninger, som de ikke har indflydelse på, og som virker vilkårlige og destruktive, og det fører selvfølgelig til mistillid”, har Peter Harder tidligere udtalt i Forskerforum.

Danmark i bund

Videnskabernes Selskab udgav i 2021 en hvidbog om ledelse og styring af de danske universiteter i en international sammenligning. Her konkluderer man, at alle OECD-lande har bevæget sig i retning af en mere centraliseret ledelsesstruktur siden 1980'erne, men der er imidlertid stor forskel på, hvor langt landene er gået, og meget tyder på, at Danmark er gået længst.

Konsekvensen er, at Danmark ikke lever op til anbefalingerne fra UNESCO, som vi ellers selv har skrevet under på i rapporten “Recommendation concerning the Status of

Higher-Education Teaching Personnel” fra 1997, hvor det hedder:

“Higher-education teaching personnel should have the right and opportunity, without discrimination of any kind, according to their abilities, to take part in the governing bodies and to criticize the functioning of higher education institutions, including their own, while respecting the right of other sections of the academic community to participate, and they should also have the right to elect a majority of representatives to academic bodies within the higher education institution. Collegial decision-making should encompass decisions regarding the administration and determination of policies of higher education, curricula, research, extension work, the allocation of resources and other related activities, in order to improve academic excellence and quality for the benefit of society at large”.

Danmark ender bl.a. på grund af den manglende medarbejderindflydelse på en 24.-plads af de 27 EU-lande i en international sammenligning af “akademisk frihed” fra 2017.

På hæderkronede universiteter som Oxford og Cambridge, men også andre steder som Oslo til Geneve, har medarbejderne ifølge hvidbogen flertal i de styrende organer ikke blot på overordnet niveau (senat/bestyrelse), men også på fakultets- og/eller institutniveau.

Det fremgår også, at Danmark skiller sig mest ud fra de fleste andre lande

hvad angår ansættelsen af institutledere, da dekanen egenhændigt kan beslutte, hvem der skal ansættes. Efter 2003 har dekanerne og institutlederne tilmed fået en uhørt magt, da de har centraliseret en række funktioner og opbygget store stabe under sig.

Netop forskernes manglende indflydelse på, hvem der skal være institutleder, var et af DNA-forskeren Eske Willerslevs kritikpunkter, da han udtalte sig til Forskerforum i 2020. Han deler sin arbejdstid mellem KU og University of Cambridge, og ifølge Eske Willerslev kunne KU være placeret lige så højt som Cambridge på internationale ranglister med en anden ledelsesform. Om det danske system sagde han:

“Det er et fuldstændigt top-downstyret system, som ledelsen nogle steder har kørt helt ud i ekstremerne. Fælles for topuniversiteterne i verden, som vi gerne vil sammenligne os med, er, at det er et top-down-system, som møder et bottom-up. Fx er det utænkeligt, at der indsættes en anden institutleder end den, flertallet af de faste videnskabelige medarbejdere på en given afdeling peger på. Man vælger også ledere gennem hele systemet, som er eller har været topvidenskabsfolk. På de danske universiteter er det vigtigste element, når man ansætter ledere, derimod ofte administrativ erfaring”.

Lav tillid til lukket ledelse

Videnskabernes selskab konkluderer i hvidbogen, at “den manglende inddragelse bidrager til universitetsansattes

→ frustrationer, fremmedgørelse og frygt og reducerer dermed deres produktivitet og kreativitet”.

Frederik Hertel, lektor og DM's tillidsrepræsentant på AAU, tilføjer, at en anden konsekvens er, at tilliden til ledelsen er meget lav blandt de ansatte på universiteterne sammenlignet med andre brancher.

“Loven giver ledelsen mulighed for at træffe beslutninger, uagtet hvad medarbejderne mener. Det medfører, at man distancerer sig til arbejdspladsen, og at det personlige engagement, som er så afgørende for god forskning og undervisning, falder. Man hører rituelt medarbejdersidens synspunkter, men der er intet ønske om inddragelse”, siger han.

Frederik Hertel er medlem af hovedsamarbejdsudvalget på AAU, og her har han oplevet, at medarbejdersiden har meget få ressourcer til rådighed, da sekretariatet ligger under ledelsen. Der er ofte meget korte svarfrister, hvilket gør det svært eller ligefrem umuligt at indhente vurderinger fra egne jurister i fagforeningen. Desuden stempler ledelsen også ofte sagerne som fortrolige, så HSU-medlemmerne ikke kan informere kollegerne eller spørge dem til råds. Det skete senest i forbindelse med beslutningen om at nedlægge samtlige humanistiske og samfundsvidenskabelige uddannelser på campus i København i forbindelse med udflytningsplanen.

“Ledelsen kan ikke bare pålægge medlemmerne tavshedspligt, men det er en vanskelig diskussion, fordi ledelsen prøver at argumentere for, at det er nødvendigt, selvom der ikke er hjemmel til det. Som TR har du pligt til at drømme om et system med mere indflydelse. Den gamle styringsmodel havde problemer, men det betyder jo ikke, at det er umuligt at udvikle en mere demokratisk model, som fungerer”, siger Frederik Hertel.

41 procent har ikke tillid til dekan

55 procent af DM's medlemmer, der arbejder på universiteterne, svarer i en undersøgelse fra 2021, at de sjældent involveres i beslutninger på deres arbejdsplads, og 33 procent svarer, at man ikke kan stole på udmeldinger fra ledelsen. Arbejdspladsvurderingerne af det fysiske og psykiske arbejdsmiljø,

som universiteterne gennemfører, bekræfter tallene fra DM, selvom der er udsving mellem universiteterne, fakulteterne og institutterne.

Et af stederne, hvor det står slemt til, er på Det Samfundsvidenskabelige Fakultet på KU, hvor 41 procent svarer i den seneste APV fra 2022, at de ikke har tillid til dekanens ledelse. En nedgang på 17 procentpoint i forhold til den seneste undersøgelse fra 2019, hvor den nuværende dekan, Mikkel Vedby Rasmussen, trådte til.

Han skrev i en nyhed på universitetets intranet, at udfordringerne med tilliden var forventelige, da undersøgelsen er foretaget midt i en periode med omstruktureringer og afskedigelser.

“På den baggrund synes jeg faktisk, at det er en sund reaktion på forandringerne af organisationen, at en del af medarbejderne lige vil se tiden an, før de har tillid til, at institutlederne og jeg har valgt den rigtige løsning”, skrev dekanen.

Men flere ansatte, som Forskerforum har snakket med, som ønsker at være anonyme, fortæller, at det stikker langt dybere end utilfredshed med organisatoriske ændringer. De fortæller, at flere forskere har forladt fakultetet på grund af det, de kalder dårlig ledelse. Blandt andet skulle dekanen køre en personlig vendetta mod ansatte, der siger ham imod, og dele fyringstrusler ud med rund hånd.

En af kritikerne er Heiko Henkel, lektor og formand for studienævnet på Institut for Antropologi, der skrev et læserbrev med overskriften “Dekanen er gået amok”, efter at Mikkel Vedby Rasmussen besluttede midlertidigt at overtage posten som leder på Institut for Antropologi, da Bjarke Oxlund havde meddelt, at han trak sig efter blot tre år på posten.

Et møde med cirka 50 studerende den 21. november fik dog Mikkel Vedby Rasmussen på andre tanker. Efterfølgende kaldte han det verdens dårligste ide at konstituere sig selv og udpegede viceinstituttlederen for uddannelse

midlertidigt, til der kan findes en permanent løsning.

Det har dog ikke lagt låg på problemerne, da en større gruppe studerende demonstrerede mod dekanen foran KU's hovedindgang i forbindelse med den traditionsrige årsfest med krav om, at han bliver fyret.

En af demonstranterne, antropologistuderende Amalie Vestergaard, udtalte til Universitetsavisen, at problemet er Mikkel Vedby Rasmussens ledelsesstil.

“Han er nedladende over for os studerende, og der er rigtig mange forskere, som ikke tør tale om hans adfærd, fordi de frygter at blive fyret”, siger hun til Universitetsavisen.

Dekaner kan indføre regime

Heiko Henkel ønsker ikke at tale om sin egen situation, da dekanen allerede har fyret ham, og han er “dead man walking”, som han selv udtrykker det.

Han vil dog gerne snakke om situationen på fakultetet på et principielt plan, da han mener, at den illustrerer, hvad der er i vejen med universitetsloven.

“Sagen viser, at det kan gå rigtig galt med den lovgivning, vi har, da den gør det muligt for dekaner at indføre et enevældigt regime. Jeg siger ikke, at de altid gør, men de kan”, siger Heiko Henkel.

Han understreger, at hans kritik af loven ikke handler om, at han drømmer sig tilbage til professorvæddet før 2003. Han ønsker en handlekraftig universitetsledelse, men der mangler mekanismer til at stoppe ledere, der kører pseudoinddragelsesprocesser, hvor alle

indvendinger fra ansatte og studerende fejles af bordet, og indfører deres egen diktaturstat.

“Dekanerne er de stærke og rektor den svage i systemet, fordi dekanerne kontrollerer al officiel kommunikation, der kommer ind og ud, og bestemmer, hvordan de eksterne midler skal allokeres på fakultetet”, siger Heiko Henkel.

Maria Toft, der står bag kampagnerne #pleasedontstealmywork og “Sæt forskningen fri”, er også kritisk over for ledelsen på Det Samfundsvidenskabelige Fakultet på KU, hvor hun skriver sin ph.d.

Hun har skrevet et brev til KU’s bestyrelsesformand, hvori hun anklager en række konkrete personer for ledelsessvigt, bl.a. i forbindelse med at hun har klaget over, at hendes vejleder er blevet skrevet på som medforfatter, og over håndteringen af hendes barselsorlov.

Hun mener, at der er tale om ledelses- og systemsvigt, og hun er ikke overrasket over, at der er så stor mistillid til ledelsen.

“Situationen på mit eget fakultet viser, hvor galt det kan gå, men det har åbnet folks øjne for, hvor sindssyg ledelsesstrukturen er. Det er en meget militariseret styreform, som i virkeligheden er håbløst umoderne. Private virksomheder involverer medarbejderne meget mere, men universiteterne drives som på enevældens tid. Når du som ansat bliver mødt af et system, der er baseret på frygt, mistillid og kontrol, er det klart, at det skaber mistillid den anden vej over for dine ledere”, siger Maria Toft.

Dekan: Vi har fokus på at forbedre tilliden og arbejdsmiljøet

Forskerforum har tilbudt Mikkel Vedby Rasmussen at forsvare sig mod anklagerne, men han har meddelt, at han ikke ønsker at medvirke i et interview, og har i stedet sendt følgende udtalelse:

“Det er langtfra første gang, jeg bliver spurgt til resultaterne af vores APV. Og da netop en af grundene til at gennemføre APV’er er at afdække, hvordan det går, har jeg flere gange deltaget i diskussioner om de overordnede resultater – også i medierne – men af indlysende årsager kan jeg ikke diskutere konkrete situationer og begivenheder offentligt.

Selv når man ender som skydeskive for folk, der står i en anden situation.

Resultaterne af APV’en er af indlysende årsager ikke tilfredsstillende. Siden undersøgelsen har vi løbende taget initiativer til netop at forbedre arbejdsmiljøet og tilliden til ledelsen, og det kommer til at fortsætte, herunder blandt andet et større fokus på samarbejds miljøet på fakultetet. Som dekan har jeg selvfølgelig et ansvar for at tage den kritik, vi bliver mødt med, meget alvorligt, og for mig er det derfor vigtigt, at vi i ledelsen fortsat har fokus på, hvordan vi forbedrer tilliden og arbejdsmiljøet på fakultetet”.

Gør som i Norge

På Syddansk Universitet har de haft en vis succes med at skabe en bedre dialog mellem ledelsen og medarbejderne bl.a. ved hjælp af bedre planlægning, der giver medarbejdervalgte repræsentanter bedre tid til at forberede sig til møder og sikrer, at de ansatte bliver hørt på de rette tidspunkter i forbindelse med en sag, og ikke først når beslutningen reelt er truffet.

Ifølge lektor Casper Sylvest, der er formand for akademisk råd på Det Humanistiske Fakultet og formand for Universitetsrådet, betyder det ikke, at han mener, at systemet er godt nok, som det er.

“Det lykkes os i perioder at få sat et aftryk på beslutningerne. Ambitionen kan også være at undgå, at den værste udgave af en beslutning bliver truffet, eller blot at søge informationer, man kan dele med de øvrige ansatte. Vi arbejder ud fra de rammer, vi har, men det betyder ikke, at jeg mener, at der ikke er brug for en lovrevision”, siger han.

Ifølge Casper Sylvest mangler der en stærkere forankring af medbestemmelse og medinddragelse i loven. Det er for flygtigt og alt for ofte afhængigt af den enkelte leder, om medbestemmelsen og medinddragelsen i praksis er reel.

“Mange kolleger fortæller, at de oplever en stor afstand mellem os ansatte, der løser kerneopgaverne i hverdagen, og ledelsen. Apati er et stærkt ord, men der er i hvert fald en del skepsis, i forhold til om det er værd at engagere sig under de nuværende vilkår. Jeg ser helst et grundigt evalueringsarbejde

i stil med det, de har lavet i Norge – i forhold til hvordan loven fungerer, forskningsfrihedens vilkår og universiteternes forandrede rammebetingelser”, siger han.

Casper Sylvest tilføjer, at vi bør udvise større fantasi i diskussionen af universitetsloven end at gøre det til et spørgsmål om, hvorvidt man er for enten den aktuelle lov eller den gamle styrelseslov.

“Man kan dreje på flere håndtag og indføre valg af nogle ledere og installere en form for håndbremse, men jeg vil helst have et grundigt eftersyn, før jeg tager stilling til, hvor det er smartest at sætte ind”, siger han. ■

UNIVERSITETSANSATTE HAR LAV TILLID TIL LEDELSEN

Fagforeningen DM gennemfører hvert andet år en spørgeskemaundersøgelse blandt medlemmerne, hvor de bl.a. bliver spurgt om deres psykiske arbejdsmiljø.

Resultaterne bliver samlet i DM’s arbejdsmiljøindeks, hvor man kan se, hvordan det står til i forskellige brancher.

DM’s analyseafdeling har foretaget en særkørsel blandt medlemmerne, der arbejder på universiteterne i både videnskabelige og administrative og tekniske stillinger.

De seneste tal er fra 2021. Her svarer 55 procent af DM’s medlemmer med job på et universitet, at de er på en arbejdsplads, hvor de ansatte sjældent involveres i beslutninger. Tallet er **45 procent** for resten af DM’s medlemmer.

33 procent af de universitetsansatte DM-medlemmer svarer, at man ikke kan stole på udmeldinger fra ledelsen på arbejdspladsen. Tallet er **22 procent** for DM’s øvrige medlemmer.

40 procent af de universitetsansatte DM-medlemmer oplever dårlig ledelseskvalitet, mens det kun er **32 procent** af DM’s øvrige medlemmer fra andre brancher.

Kilde: DM’s arbejdsmiljøindeks dm.dk/raad-og-svar/arbejdsmiljoe/arbejdsmiljoeindeks

EVALUERING AF UDSKÆLDT

UNIVERSITETSLOV SKUDT I GANG

Alle forskere får mulighed for at udtrykke deres mening om universitetsloven fra 2003, når DFiR sender spørgeskema ud i december.

Vi har bedt tre ledere diskutere problemerne ved ledelsesstrukturen, og de mener ikke, at der er nogen. Det bliver lidt karikeret, det her”. Sådan lød det lettere ironisk fra ordstyreren under en af paneldebatterne i forbindelse med konferencen “Universiteter for fremtiden” arrangeret af DFiR (Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd).

Konferencen, der skød evalueringen af universitetsloven i gang, kom altså uforvarende til at udstille et af problemerne, som kritikerne mener, at loven har skabt: en afgrundsdyb forskel i virkelighedsopfattelsen mellem ledelsen og forskerne på universiteterne.

Den skæve fordeling blandt både paneldeltagerne og tilhørerne i salen blev også bemærket af Maria Toft, ph.d.-studerende på Institut for Statskundskab på KU og initiativtager til kampagnen #pleasedontstealmywork, der har dokumenteret en udbredt handel med medforfatterskaber.

“Der er meget få menige forskere til stede. Hvordan kan vi have tillid til evalueringen, når det starter så skævt? Det er meget svært at se, at temperaturmålingen ikke bliver biased med den sammensætning, DFiR har”, rejste Maria Toft sig og sagde.

Brian Arly Jacobsen, formand for DM Universitet, er enig i, at mange ledere på forskellige niveauer deltog i konferencen, men DM er i dialog med DFiR om lovevalueringen, og man vil også gå i dialog med DM’s medlemmer for at sikre en bred deltagelse.

“Konferencen illustrerer problemet med loven. Lederne bliver gift med

systemet, og de er meget defensive i forhold til at forsvare strukturerne, fordi de ser sig selv som universiteternes repræsentanter opadtil over for ministerier og politikere og forsømmer at reflektere over, om de repræsenterer de ansatte og studerende”, siger han.

DFiR vil spørge bredt

Anna Haldrup, næstformand for DFiR og leder af Institut for Fødevarerforskning på Københavns Universitet, fremhæver, at alle interesserede naturligvis kunne tilmelde sig konferencen, og at paneldeltagerne inkluderede forskere, universitetsledere, virksomheder og fonde. Konferencen er også blot et element af et større evalueringsprojekt. DFiR interviewer en række stakeholders. Det inkluderer ligeledes forskere fra råd og nævn ved flere universiteter, tillidsmandsrepræsentanter foruden politikere, universitetsledere, virksomheds- og fondsrepræsentanter. Endelig udsender DFiR et spørgeskema til alle forskere på landets universiteter. Temaerne er forskningsledelse, medarbejderinddragelse, akademisk frihed, videnuudveksling med virksomheder og offentligheden samt forskningsfinansiering. DFiR håber at få en høj svarprocent og dermed gode data til at evaluere universitetsloven.

“Samtlige forskere på de danske universiteter skal spørges, i det omfang det er muligt. Vi vil også søge at inkludere perspektiverne fra de tidsbegrænset ansatte som ph.d.er og postdocs med et særligt sæt spørgsmål, siger Anna Haldrup.

Hun tilføjer, at spørgeskemaet er under udarbejdelse i samarbejde med Videnskabernes Selskab, og at det forventes, at det sendes ud i løbet af december.

Ifølge Anna Haldrup er DFiR inspireret af Holland, hvor der årligt udsendes et spørgeskema til de ansatte med spørgsmål om arbejdsvilkår og andet ved universiteterne.

“I Holland prioriteres det på en helt anden måde. De har et helt institut, der tager sig af den årlige forskersurvey. Vi ville i DFiR gerne gøre det samme, men vi har ikke musklerne til det”, siger hun.

Udbredte frustrationer

Ifølge Anna Haldrup består den anden del af universitetslovsevalueringen af en række interview, som de er i gang med at afholde med en række stakeholders. De satser på ca. 20 interviews med politikere, bestyrelsesmedlemmer, yngre og ældre forskere, fonde og virksomheder, der skal samles i en samtalebog. De foreløbige resultater er ved at blive bearbejdet, men der er flere pointer, som går igen i interviewene.

Et er, at der er stor frustration blandt medlemmerne af de akademiske råd over, at de kun har en rådgivende funktion.

“Akademisk Råd er mange steder ikke andet end et ekspeditionskontor. Ofte er rådet sekretariatsbetjent af dekanatet, så de føler, at der mangler armslængde og administrativ støtte”, siger hun.

Mange forskere siger også i interviewene, at de oplever, at det er fuldstændig afhængigt af lederen, om de bliver inddraget i væsentlige beslutninger eller ej.

“Lederne har fine muligheder for at inddrage medarbejderne, hvis de vil, i den nuværende universitetslov, men de kan også vælge at lade være. En stor del kunne løses ved en kultur og en pipeline af gode ledere. Det er tydeligt, at der er et ønske om styrket inddragelse, og det er klart, at der nogle steder er store frustrationer og behov for ændringer, men ingen udtrykker ønske om at gå tilbage til loven før 2003 med valgte ledelser”, siger Anna Haldrup.

Resultaterne af evalueringen skal efter planen være klar til fremlæggelse i marts 2023. ■

REKTORER:**INTET I LOVEN STÅR I VEJEN FOR MEDINDDRAGELSE**

Rektorerne på AU og SDU er enige om, at universitetsloven ikke står i vejen for ordentlig inddragelse af medarbejderne. Det handler om at skabe en kultur byggende på gensidig tillid og vilje til at lytte til hinanden og ikke om at ændre lovparagrafferne, mener de.

Universitetsloven er blevet beskyldt for lidt af hvert, herunder at have givet lederne noget nær enevældig magt, så de ikke behøver at lytte til input fra medarbejderne.

Loven er dog langt bedre end sit rygte, og der er intet i paragrafferne, der forhindrer lederne på universiteterne i at sikre, at medarbejderne bliver inddraget i væsentlige beslutninger. Snarere tværtimod, mener Jens Ringsmose, rektor på Syddansk Universitet, og Brian Bech Nielsen, rektor på Aarhus Universitet.

Jens Ringsmose siger, at loven i overordnede træk er god, som den er, fordi den er rummelig og giver plads til forskellige kulturer og praksisser på hver enkelt institution.

“Loven rummer mulighed for betydelig medbestemmelse, så det handler om at bruge det rum, loven giver til at skabe en kultur byggende på gensidig tillid. Det ligger os på sinde at få input fra medarbejderne, fordi det giver bedre beslutninger, og fordi der er en tradition for akademisk frihed på universiteterne. Når det så er sagt, så er det ledelsen, som bærer det endelige ansvar for de beslutninger, der bliver truffet”, siger SDU-rektoren, der oplever de kollegiale organer som værende meget konstruktive.

Plads til uenighed

Ifølge AU-rector Brian Bech Nielsen skal man gøre sig klart, at en lov aldrig er nok. Det handler om, hvordan ledelsen agerer i praksis i dagligdagen.

“Intet i loven forhindrer, at du som leder opfører dig fornuftigt i forhold til medinddragelse. Du kan ikke råbe dig igennem. Du er nødt til at samarbejde og lytte, fordi det er begavede mennesker, du har med at gøre. Forudsætningen er, at du giver rum til debat og lytter,

du skal fremlægge fakta så ærligt som muligt og være åben om, at det er o.k. at være enige eller uenige. Jeg må rose medarbejdersiden for, at den går konstruktivt til diskussionerne, også når de er kritiske”, siger Brian Bech Nielsen.

Han tilføjer, at inddragelse sker bedst lokalt på institutterne i en stor organisation som AU. Han gør derfor også en dyd ud af at komme rundt på alle institutter med jævne mellemrum til informationsmøder med en åben debat, hvor alle kan komme med deres synspunkter.

“Det er meget vigtigt, at vi lytter til hinanden, og der er mit indtryk, at det er værdsat”, siger Brian Bech Nielsen, der ud over at mødes med medarbejderrepræsentanterne i de officielle samarbejdsorganer også har nedsat et uformelt forum, hvor han jævnligt mødes med formændene for de akademiske råd, og han holder også møder med fælles-TR’erne uden for de ordinære samarbejdsudvalgsmøder.

Inddragelse giver bedre beslutninger

Jens Ringsmose forklarer, at de på SDU nedsatte et udvalg for cirka tre år siden, der kom med ni konkrete anbefalinger til et forbedret samarbejde i de kollegiale organer, som de nu er i gang med at indføre.

Det handler bl.a. om, at bilagsmateriale skal sendes ud i god tid før møderne, at ledelsen skal sikre, at de ansatte bliver inddraget på de rigtige tidspunkter i processen, og om bedre kommunikation om valg til de forskellige organer.

Jens Ringsmose mener, at det allerede har forbedret samarbejdet, selvom der kan være situationer, hvor ledelsen må reagere meget hurtigt, men så prøver de i det mindste at få lagt et digitalt møde

ind og sikre løbende information til Universitetsrådet.

I juni vedtog SDU en ny fundingstrategi, hvor formændene fra de akademiske råd og Universitetsrådet var involveret i et betydeligt omfang, og en arbejdsgruppe bestående af både ledere og ansatte har også formuleret en erklæring om akademisk frihed.

“Det var en konstruktiv proces, som førte til et meget stærkt produkt. Jeg tror på, at vi træffer bedre beslutninger, når vi inddrager”, siger SDU-rektoren.

Jens Ringsmose mener, at målet med universitetsloven var at “normalisere” universiteterne, så de kom til at ligne andre offentlige institutioner, men politikerne glemte, at universiteter er noget helt særligt og meget anderledes end fx skoleområdet eller sygehusene.

Det har noget at gøre med, at man producerer et anderledes produkt, og at universiteterne har nydt stor frihed, siden den preussiske embedsmand Karl Wilhelm von Humboldt grundlagde Humboldt-Universität zu Berlin, som blev forbillede for senere europæiske universiteter.

“Han erkendte, at man må frisætte universiteterne og give mest mulig autonomi for at få det maksimale udbytte tilbage som samfund. Når en preussisk embedsmand af alle kan se det, er der nok noget om snakken. Ny viden blomstrer bedst i frihed”, siger Jens Ringsmose.

AU-rector Brian Bech Nielsen advarer mod at drømme sig tilbage til den gamle universitetslov med valgte ledere og afstemninger, fordi universiteterne oplever, at der bliver stillet flere og flere krav fra politikere og erhvervslivet og samfundet generelt, og derfor må kunne reagere hurtigt for at kunne følge med udviklingen.

“Jeg overlader de videre overvejelser om en lovændring til politikerne, men personligt frygter jeg, at vores organisation vil miste sin agilitet, hvis flere beslutninger skulle træffes ved afstemning”, siger han. ■

FLERE PARTIER ÅBNE FOR AT SE PÅ EN ÆNDRING AF UNIVERSITETSLOVEN

Inden valget var flere partier positive over for at nedsætte en kommission, der skal evaluere loven, og flere vil også støtte ændringer, der kan styrke medarbejderinddragelsen og forskningsfriheden.

Flere af Folketingets partier erklærede under valgkampen i forbindelse med folketingsvalget, at de er åbne for at lade en kommission evaluere universitetsloven, og flere støtter også en lovændring.

Det sker, efter at blandt andre Videnskaberne Selskab luftede ønsket om en lovrevision i en hvidbog. Initiativtagerne til kampagnen "Sæt forskningen fri" har også en grundig evaluering og lovrevision som et af deres krav til politikerne, og senest har Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd (DFiR) bragt spørgsmålet om en lovrevision på banen i forbindelse med projektet Universiteter for fremtiden, som rådet har igangsat i anledning af lovens 20-års jubilæum.

Blandt partierne, der støtter en evaluering og måske også en lovændring, er Enhedslisten. Partiet har hele tiden været imod universitetsloven fra 2003, fordi den centraliserede magten og afskaffede universitetsdemokratiet.

"Der er behov for at give de ansatte og studerende reel medbestemmelse, og Enhedslisten ønsker bl.a. at give institutrådene beføjelse til at vælge lederen og vedtage budgettet på det enkelte institut. Den akademiske frihed bør generelt styrkes, herunder undervisningsfriheden og forskeres og ansattes ytringsfrihed, og det bør sikres bedre i universitetsloven i samarbejde med bl.a. ansatte, studerende, ledelse, eksperter og civilsamfundet", skriver partiet i et mailsvar til Forskerforum.

Danmark sakket bagud

Ifølge Alternativet er Danmark ifølge Academic Freedom Index (2022) faldet fra i 2001 at være det nordiske land,

som scorede højest på den faktiske akademiske frihed, til i 2021 at indtage en sidsteplads.

"Det kan vi gøre bedre. Og det er vi også forpligtet til under både Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder", skriver partiet og fortsætter:

"I Alternativet mener vi, at der er behov for at sikre den akademiske frihed. Forskning skal nemlig fremtidssikre Danmark som vidensnation. Ifølge Justitia beskytter den danske universitetslov ikke den akademiske frihed i samme udstrækning, som det er tilfældet med lignende love i Norge, Sverige og Finland. I Alternativet støtter vi derfor Justitias anbefaling om, at universitetsloven ændres, så den akademiske frihed – herunder studerendes og ansattes ytringsfrihed – tildeles udtrykkelig beskyttelse".

Socialistisk Folkepartis Astrid Carøe skriver, at partiet støtter forslaget fra "Sæt forskningen fri"-kampagnen om en kommission, der skal undersøge vilkårene for forskningsfrihed i Danmark og også se på behovet for en revision af universitetsloven. Hun tilføjer, at forskningsfriheden på papiret er beskyttet tilstrækkeligt, men at der de senere år er kommet en uhensigtsmæssig debat, i forhold til om politikere skal blande sig i, hvad der skal forskes i, og vurdere, hvad der er god og dårlig forskning.

"Den debat kan jeg godt være bekymret for på sigt vil svække den reelle forskningsfrihed. Vi sætter jo en form for retning med midlerne i forskningsreserven, men derudover skal vi som politikere overlade forskningen til forskerne", skriver Astrid Carøe.

Radikale Venstre mener, at Folketinget og regeringen skal blande sig uden om tilrettelæggelsen af og det faglige indhold i uddannelserne og forskningen, og tværtimod vil partiet sætte universiteterne mere fri.

"Derfor er vi tilbageholdende med nye krav og regler i universitetsloven. Vi har dog læst hvidbogen fra Videnskaberne Selskab og finder det klogt at igangsætte en evaluering af universitetsloven mhp. en bedre styreform og tydeligt at sikre de ansattes ytringsfrihed. Radikale Venstre står fast på den faglige frihed i forskningen og de forskningsbaserede universitetsuddannelser. De reelle huller, der måtte være omkring det, skal ændres, så det står tindrende klart", skriver partiet i et svar til Forskerforum.

Opbakning fra blå partier

Fra Venstre lyder det, at partiet er åbent for at revidere loven med henblik på en styrkelse af forsknings- og ytringsfriheden.

Moderaterne skriver, at de støtter, at universitetsloven bliver genstand for en international evaluering i en kommission, hvis der er et generelt ønske om dette hos de universitetsansatte.

Nye Borgerlige ønsker, at det skal fremgå langt mere eksplicit, at formålet med universitetet er tilvejebringelsen af lærdom og sandhed.

"Man kan med fordel skrive Chicago-principperne og principper om akademisk frihed ind i universitetsloven. Desuden ville det være gavnligt, at universitetets videnskabelige personale opnår større kontrol med universitetet, ved at bestyrelsen i højere grad vælges af vip'erne. Dette kan dog først ske,

efter at forskere, som ikke anerkender, at sandhed og lærdom er objektive størrelser, henvises til private tænketanke, hvor de kan få lov til at forfølge den politiske dagsorden, de brænder for”, skriver partiet.

Dansk Folkepartis Alex Ahrendtsen skriver, at DF ønsker at styrke diversiteten på landets universiteter, og at såkaldte ekspertudsagn alt for ofte bærer præg af en bestemt politisk vinkling. Socialdemokratiet har ikke svaret på Forskerforums spørgsmål, men Katrine Robsøe (RV) spurgte i oktober 2021 forskningsministeren Jesper Petersen, om han er enig i behovet for “en grundig, officiel, international evaluering af 2003-loven og dens effekter”, som det anbefales, og om han ville igangsætte en sådan evaluering.

Dertil svarede han bl.a., at loven er blevet revideret og evalueret ad flere omgange siden sin indførelse. I 2017 indgik den daværende VLAK-regering en aftale med Dansk Folkeparti og Socialdemokratiet om bedre rammer for ledelse på universiteterne, og det er planen, at effekten af den aftale skal evalueres. Derudover vil han afvente den kommende evaluering fra Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd i 2023 i forbindelse med 20-års jubilæet for loven. ■

Informations Medieskole for unge forskere

Lær hvordan du bruger nyhedsmedierne uden at kaste din faglighed over bord. Over seks moduler i foråret lærer du, hvordan du finder og formidler den gode historie i din forskning.

Pris: 2.500 kr.
Læs mere på butik.information.dk

ANBEFALINGER FRA VIDENSKABERNES SELSKAB

1. En grundig, officiel, international evaluering af 2003-loven og dens effekter efterfulgt af politisk udvalgsarbejde med henblik på en lovrevision.
2. Institutlederne skal også gøres ansvarlige over for faculty (forskerkollektivet) på eget institut, fx i form af en dobbeltgodkendelse af ansøgere til institutlederstillingen fra både dekan og de videnskabelige medarbejdere.
3. De akademiske ansattes indflydelse – og i varierende grad også de teknisk-administrative medarbejders og de studerendes – bør styrkes i form af kompetence til budgetgodkendelse hos Akademisk Råd.
4. Universitetsansatte forskere bør gives bedre sikkerhed i ansættelsen svarende til tjenestemandslignende vilkår.
5. Universiteternes selvstyre bør realiseres i større udstrækning i form af en mere selvstændig økonomi med bygningsseveje samt mindre detailstyring og reformhyppighed fra politisk-administrativt hold.
6. Bestyrelserne bør professionaliseres, så et flertal af medlemmerne er internationalt anerkendte topforskere.

Kilde: Hvidbog. Ledelse & styring af danske universiteter – i international sammenligning

Med forskerne i et brændende helvede

Fotografen Arturo Rodriguez brugte en måned på at følge forskeres arbejde i forbindelse med et udbrud fra vulkanen Cumbre Vieja på De Kanariske Øer.

Det var en katastrofe under opsejling, da vulkanen Cumbre Vieja på den kanariske ø La Palma gik i udbrud den 19. september 2021.

Da udbruddet tre måneder senere blev erklæret forbi, var 1.345 huse, et stort område med marker og mange af de bananplantager, der udgør halvdelen af øens økonomi, ødelagte.

Samtidig var udbruddet genstand for en enorm forskningsaktivitet. I forvejen er vulkanen blandt de forskningsmæssigt mest overvågede.

“Der er universiteter og alle mulige forskningsenheder, der arbejder der, og hver dag søges der tilladelse til overflyvning af mere end 300 droner med termiske kameraer og alle mulige apparater, der kan måle gasser, temperaturer og så videre”.

Sådan fortæller fotografen Arturo Rodriguez, der er født på De Kanariske Øer. Arturo Rodriguez, der vandt World Press Photo i 2007, havde fået et stipendie af National Geographic Society til en fotoserie om De Kanariske Øer efter Covid-pandemien. Men da det pludselig begyndte at rumle fra vulkanens indre, besluttede han sig for at bruge tiden på at følge de forskere, der i bogstavelig forstand begav sig ud i et brændende helvede for at sikre sig unikt forskningsmateriale.

I flere uger fulgte han forskere fra det spanske institut for geologi og minedrift IGME.

“De arbejder utrolig længe og får dårlig nok sovet. De står op om morgenen og går ud til kanten af lavaen for at tjekke, om den har bredt sig, om den er kølet ned eller blevet varmere, om den udleder mere gas og så videre. Der er et stort antal mennesker, der overvåger udviklingen 24 timer i døgnet”, fortalte han til National Geographic Magazine.

Billedet er taget, da han efter to uger fik mulighed for at følge vulkanologen Raul Pérez i hans færd med at indsamle prøver af flydende lava og måle temperaturer. Specialdragterne gør det muligt for forskerne at arbejde selv under ekstrem varme.

En ting, der gjorde indtryk på Arturo Rodriguez, var lyden af lava.

“Det lyder som knust glas. En af IGME-geologerne beskrev det helt perfekt: Det er, som hvis du knuser tynde champagneglas, som hvis du puttede dem i en pose og kvaste dem. Sådan lyder lava, når den bevæger sig fremad. Og sådan kan du vide, at den bevæger sig. Du kan ikke se det, men du kan høre lyden af knust glas”. ■

RUNDT OM MORTEN

FOR FØRSTE GANG I 25 ÅR HAR DANMARK VUNDET EN NOBELPRIS.

EN STRÅLENDE MORTEN MELDAL KUNNE LADE SIG HYLDE AF KOLLEGERNE,

I MEDIERNE OG NU TIL SIDST OGSÅ AF DEN SVENSKE KONGE OG HELE

TABERNAKLET VED NOBELPRISFESTEN. MEN HVAD ER DET FOR EN FORSKER

OG KOLLEGA, DER GEMMER SIG BAG SUCCESHISTORIEN? FORSKERFORUM

GIVER ORDET TIL EN STRIBE AF DE FAGFÆLLER, DER I FORSKELLIGE

PERIODER HAR VÆRET TÆT PÅ MORTEN MELDAL.

KLAUS BOCK

Tidl. professor og leder af Kemisk Afdeling på Carlsberg Laboratorium samt direktør for forskning på Carlsberg

På KU fejres Nobelprisen til Morten Meldal naturligvis som en stor sejr for universitetet.

Man kan dog også argumentere for, at det er Carlsberg, der kan skrive Nobelprisen på sin meritliste. Det var nemlig under sin ansættelse på Carlsberg Laboratorium, at Morten Meldal opdagede klik-reaktionen.

“Det tæller i KU’s kreditværdighed, men arbejdet skete på Carlsberg og var en del af det grundforskningscenter, Morten fik bevillet i 1997. Så Grundforskningsfonden har også en del af den ære”, siger Klaus Bock, der som nyudnævnt leder hentede Morten Meldal til Carlsberg Laboratorium i 1988.

Men deres historie går endnu længere tilbage. Klaus Bock blev specialevejleder for Morten Meldal på DTH i 1980 og senere ph.d.-vejleder, og han var fra starten imponeret, særligt over den ihærdighed, hans studerende lagde for dagen.

“Han var fantastisk dedikeret til sin indsats. De tre år, han var ph.d.-studerende, boede han med sin kone i et kollektiv i Annisse. Det krævede tre busser, for at han kunne komme til DTH. Og han kom hver eneste dag”.

Klaus Bock var derfor ikke et sekund i tvivl om, at han ville have Morten Meldal, der siden var blevet ansat på KU, til Carlsberg.

“Morten er en af de mest originalt tænkende forskere, jeg nogen sinde har mødt. Og samtidig er han fantastisk god til at designe og udvikle instrumenter og apparatur, han kan bruge i sin forskning, og skrive programmer til de apparater. Så i realiteten kunne han lave en masse ting, ingen andre kunne”, fortæller han.

Carlsberg Laboratorium blev grundlagt af J.C. Jacobsen i 1875 med henblik på at forske i øllets kemi, men også anden naturvidenskabelig forskning. Det var frie rammer, og de blev endnu mere frie, da Morten Meldal i 1997 fik en grundforskningsbevilling til Solid-Phase Organic Combinatorial Chemistry Center. Dengang var det kun anden gang, sådan en bevilling gik til en privat institution.

“Det er ingen hemmelighed, at vi var et godt team, hvor jeg tog mig af det bureaukratiske, og Morten tog sig af at få de geniale ideer”, siger Klaus Bock.

Imidlertid udløb bevillingen i 2007, og Carlsberg besluttede et par år senere at sædlem og fokusere på forskning, der havde mere kommerciel interesse for bryggeriet. De følgende år blev en svær tid for Morten Meldal, og skiftet til KU i 2011 havde også sine udfordringer, vurderer Klaus Bock. Morten Meldal blev gjort til leder af Nano-Science Center, men stoppede som leder efter to år.

“KU blev en anden verden for Morten. Og mens han har været der, har det ikke altid været lige nemt for ham at skaffe bevillinger. Han tænker fantastisk originalt, men ikke alle kan se, hvor originalt det er. På Carlsberg var det nemmere, for der havde vi pengene selv”.

At de penge blev givet godt ud, er nu klart for alle. Ikke mindst for den Carlsberg-direktør, der for 25 år siden gik med til at hæve budgettet til Carlsberg Laboratorium – med krav om tilbagebetaling.

“I 1997 gik jeg til direktionen og sagde, at nu syntes jeg godt, de kunne hæve budgetterne på baggrund af Grundforskningscentret og en tilsvarende bevilling til et nationalt instrumentcenter. Det skabte noget diskussion og endte med, at den tekniske direktør vendte tilbage og sagde o.k., men så måtte jeg også love dem en Nobelpris. Så forleden kunne jeg ringe til den direktør, der for længst er pensioneret, og fortælle, at nu, efter 25 år, havde vi leveret varen”. ■

MIKAEL BOLS

Professor, tidligere leder af Kemisk Institut, KU

En af de karakteristika, der er blevet fremhævet ved Morten Meldal, er hans fokus på undervisning. Morgenen efter nobelprisen stod han som planlagt ved undervisningen af et hold kemistuderende. Og selv har han flere gange fremhævet undervisningen som meget vigtig.

Hans undervisning har dog ikke altid ramt lige plet, fortæller Mikael Bols, der som institutleder var chef for Morten Meldal frem til 2020.

“Han kom til Kemisk Institut efter mange år på Carlsberg, hvor han ikke rigtigt havde undervist. Og i starten var hans undervisning simpelthen for ambitiøs. Jeg var jo egentlig tilfreds med det høje ambitionsniveau, men han fik dårlige evalueringer. Så han måtte lære at tilpasse det”.

Da Mikael Bols blev leder af Kemisk Institut i 2007, fik han ret hurtigt ideen om at rekruttere Morten Meldal.

“Jeg kendte ham tilbage fra dengang, vi begge var på DTH, og allerede dengang var han en, som de ældre forskere var imponerede over. Da jeg blev ansat som leder, fik jeg til opgave at genopbygge Kemisk Institut. På det tidspunkt var Morten på Carlsberg, men han udsendte nogle signaler om, at han ikke var tilfreds der. Jeg havde fulgt Morten og kunne se, hvor dygtig en forsker han var. Og jeg mødte allerede folk i udlandet, der sagde: Ham Morten, tror du ikke, han får Nobelprisen en dag? Så det lå lige til højrebænet at ansætte ham, hvis jeg fik muligheden”, fortæller Mikael Bols.

Morten Meldal fik jobbet som ny leder af Nano-Science Center efter Thomas Bjørnholm og blev præsenteret som “et fagligt fyrtårn”.

Det job var dog ikke en nem opgave.

“Det viste sig, at de ikke var meget for at blive ledet dernede. Det tror jeg skabte nogle gnidninger. Det var folk fra både fysik og kemi, og Morten forsøgte at få dem til at arbejde mere sammen, hvilket man vist ikke var så indstillet på. Og sådan en opgave er ikke nem for nogen”.

Selv om Mikael Bols genkender, at Morten Meldal er en meget selvstændig forsker, synes han ikke, han har været svær at være chef for.

“For mig som leder har han været nem i forhold til mange andre, for Morten var en, der greb opgaverne. For eksempel var han viceinstitutleder for undervisning – en opgave, mange andre ville have løbet skrigende væk fra. På et universitet er det utrolig vigtigt, at man gider undervise og synes, det er sjovt, og det syntes Morten”.

Mikael Bols karakteriserer Morten Meldal som en meget bred forsker. Og selv om han nu for altid vil være kendt for klik-kemien, har han andre store forskningsmæssige opdagelser bag sig.

“Morten er meget kendt for fastfasepeptidsyntese, som man bruger til at fremstille peptider kunstigt. Han har udviklet mange teknikker på det her område og er meget kendt inden for peptidfeltet. Klik-kemien er i virkeligheden noget, Morten har lavet i en relativt kort periode. Men det er simpelthen voldsomt, som det er blevet brugt. Derfor får han Nobelprisen”. ■

CHRISTIAN WENZEL TORNØE

Seniorforsker ved Novo Nordisk. Tidligere speciale- og ph.d.-studerende hos Morten Meldal

Den opdagelse, som har skaffet Morten Meldal Nobelprisen, blev strengt taget ikke gjort af Morten Meldal selv. Det var hans daværende ph.d.-studerende Christian Wenzel Tornøe, der i et fejlslagent forsøg skabte den dengang ukendte reaktion.

Men det er helt på sin plads, at Morten Meldal nu hyldes for opdagelsen, siger Christian Wenzel Tornøe. “Morten ledte mig på sporet, og havde det ikke været for ham, havde vi aldrig opdaget den klik-reaktion”, siger han.

Forhistorien til klik-reaktionen går tilbage til Christian Wenzel Tornøes speciale. Han studerede kemi på KU, men da han gerne ville ud at snuse til det private arbejdsmarked, søgte han om at få Morten Meldal på Carlsberg Laboratorium som specialevejleder. Her satte Morten Meldal ham til at arbejde med stoffet azid, som specialet kom til at handle om.

Efterfølgende blev Christian Wenzel Tornøe hos Morten Meldal som ph.d.-studerende, hvor han valgte at fokusere på alkin og kobber.

“Da jeg havde azid liggende, tænkte jeg: Det hælder jeg med ned. Ikke for at lave klik, men en anden reaktion. Det lykkedes desværre ikke, men heldigvis blev vi enige om, at vi hellere måtte undersøge, hvad det så var, der skete i stedet”, fortæller han.

Kort fortalt var det, der skete, at kobber var blevet katalysator for klik-molekylerne alkin og azid.

“Jeg kan huske, at jeg skrev i min ph.d.-afhandling, at der var et potentiale. Men at potentialet var så stort, havde jeg ikke i min vildeste fantasi forestillet mig”, siger Christian Wenzel Tornøe, der efter ph.d.en blev tilbudt en stilling af Morten Meldal, men foretrak at følge sin oprindelige drøm om at arbejde med lægemidler.

Han husker Morten Meldal som en vejleder, der gav store frihedsgrader til sine studerende – hvilket måske også afspejlede Morten Meldals eget temperament

og ideal. For Christian Wenzel Tornøe var det et godt match.

“Han var en travl mand og lidt distraet, men altid interesseret i detaljerne i det, man arbejdede med. Ledelsesmæssigt var det meget op til den enkelte at få gjort sine ting. Jeg var meget selvdrævet, og der er ingen tvivl om, at vi passede ret godt sammen, men der var også andre af mine medstuderende, som det ikke passede så godt”.

Selv om det er Morten Meldal, der i disse uger er på alles læber, har oplevelsen næsten været lige så stor for Christian Wenzel Tornøe.

“Jeg har fået utrolig meget anerkendelse fra Morten, som er sød til at nævne mig i sine mange interview. Det sjove er, at klik-kemi er noget, vi har brugt her på Novo Nordisk i mange år. Folk har godt vidst, at jeg har været med til at opdage det, men nu har den anerkendelse taget et nyt trin. Så jeg er bare så super glad og stolt”. ■

KNUD JØRGEN JENSEN

Professor ved
Kemisk Institut, KU

Hvem havde spået, at Morten Meldal en dag skulle vinde Nobelprisen? Mange vil formentlig hævde, at de havde set det komme. Men en, som har vidner på sin forudsigelse, er Morten Meldals professorkollega på Kemisk Institut Knud Jørgen Jensen.

“Op til nobelprisuddelingene har vi noget på instituttet, vi kalder “Nobel Crystal Board”. Og i 2014 nævnte jeg, at Morten kunne være en mulighed, simpelthen baseret på en citationsanalyse og en vurdering af, hvor udbredt brugen af den reaktion var. På det tidspunkt var det tydeligt, at reaktionen blev brugt bredt inden for kemi, men også biokemi og andre områder. Jeg morede mig også med at sammenligne citeringerne af Mortens artikler og Barry Sharpless’ første nobelprisartikler, hvor Morten allerede var foran”.

Morten Meldal var glad for den sammenligning. Men måske ikke så forbavset, som man kunne tro.

“Han går jo ikke rundt og fortæller, at han synes, han skulle have prisen. På den anden side er han ikke overdreven beskedent. Og det skal han jo heller ikke være”.

Knud Jørgen Jensen havde i sin tid Morten Meldal som specialevejleder og blev senere en af Morten Meldals første ph.d.-studerende. Flere årtier senere ville skæbnen, at han blev sektionsleder for Morten Meldal på Kemisk Institut, hvor han blandt andet havde som opgave at holde MUS-samtaler.

“Vi havde flere samtaler, men det lykkedes mig aldrig at have en formel MUS-samtale med Morten. Den slags ligger ikke til ham. Han er en fri sjæl”, siger Knud Jørgen Jensen.

Han beskriver Morten Meldal som en dygtig eksperimentalkemiker med et usædvanligt talent for at bygge apparater. Og så fremhæver han ham også som et stærkt forbillede på en forsker, der får succes uden en stor forskningsgruppe.

“Man har jo ofte et billede af, hvordan en succesrig forsker er. Der er nogle, der er gode til at tiltrække mange forskningsmidler og opbygge store imperier omkring sig. Men så er der også den der mere nørdede forsker, der er mere snævert fokuseret og går ned i detaljerne”.

Nobelprisen er en stor sejr for Morten Meldal. Men det er også en sejr for alle andre på instituttet.

“Prisen giver også synlighed for vores institut og kemisk forskning i Danmark. Jeg har flere gange sagt til mine studerende: Tillykke – I er på et institut, hvor der er en nobelpristager”. ■

FREDERIK DINESS

Lektor ved Institut for Naturvidenskab
og Miljø, RUC

En pris for faglighed, kreativitet og ihærdighed. Sådan beskrives Morten Meldals Nobelpris af hans formentlig tætteste samarbejdspartner og medforfatter, lektor Frederik Diness.

“Morten er fagmand frem for alt, hvilket skal forstås i modsætning til folk, der udmærker sig som administratorer, som konsortiebyggere eller ved at deltage i den offentlige debat. Han er en forsker af den gamle skole, hvis man skal være lidt firkantet. Han elsker at gå i laboratoriet, og han vil gerne selv gå og lave tingene”, siger Frederik Diness.

Han glæder sig over, at fagligheden bliver belønnet i en tid, hvor det i høj grad også er andre egenskaber, der skal til for at skabe en flot akademisk karriere.

“Jeg synes personligt, at forskning er blevet gjort til en sport, hvor det handler om at komme først og sælge sig selv og sine projekter mest muligt. Og når det handler om at komme først, så bliver der klippet hjørner, og så bliver det ikke så grundigt. Jeg beundrer Morten for, at han aldrig har gået op i at være noget ved musikken. Han vil bare det faglige og være i laboratoriet”.

Morten Meldal var ph.d.-vejleder for Frederik Diness på Carlsberg Laboratorium og ved oprettelsen af Center for Evolutionær Kemisk Biologi i 2013 genoptog de samarbejdet. Morten Meldal var faglig leder, mens Frederik Diness ved siden af sin forskning fik rollen som centeradministrator. Den administrative og organisatoriske del af forskning har aldrig været Morten Meldals store interesse, mener Frederik Diness, og det har været en fordel for Morten Meldal, at han i mange år var på Carlsberg Laboratorium, hvor han i høj grad så kunne koncentrere sig om det faglige. Til gengæld var den sidste tid på Carlsberg Laboratorium en udfordrende tid.

“Carlsberg Laboratorium lukkede mere eller mindre ned for den grundvidenskabelige forskning, der ikke var direkte relateret til ølbrygning, og dermed mange af hans forskningsprojekter. Det var han og mange af de øvrige forskere meget frustrerede over”.

Frederik Diness har kendt Morten Meldal i 20 år som en utrolig dygtig kemiker, men også som en god ven.

“Morten er virkelig et dejligt menneske. Han er lige ud af posen – uprætentiøs og ikke nogen opstillet facade. Han er et socialt menneske, der gerne deltager i arrangementer og selv har lagt have til årlige grillfester i sit hus ved Utterslev Mose. Han er enormt engageret og har knoklet hver dag i alle år. Og nu, hvor han fuldt fortjent har fået Nobelprisen, er han stadig den samme – super glad på en rar og hjertelig måde”. ■

DANIEL MADSEN

Senior scientist hos
Vipergen

En fremragende vejleder. Sådan lyder skudsmål fra Daniel Madsen, der var ph.d.-studerende hos Morten Meldal fra 2015 til 2018.

“Da jeg var ansat, havde vi en stor gruppe. Men på trods af det var han altid på sin pind, altid med døren åben og klar til en diskussion. Det kunne være om kemi, projekter eller hvad som helst, og det var ikke bare de ph.d.-studerende og postdocerne, der kom”, fortæller Daniel Madsen.

Det med at Morten Meldal altid var til stede, skal også forstås bogstaveligt.

“Han var der altid. Også i weekenden, sent om aftenen, mellem jul og nytår er jeg også

stødt på ham. På nogle punkter er han måske lidt utraditionel. Mange professorer på hans niveau sidder meget på kontoret og skriver på ansøgninger og den slags. Men Morten vil med i laboratoriet, have hænderne på, prøve nye ting af. Det var helt klart en drivfaktor for ham selv at være med”.

Flittig, hårdtarbejdende, men uden at det følte som et pres for medarbejderne, husker Daniel Madsen.

“Der var kolleger, der arbejdede fra 8 til 16, og nogle, der arbejdede fra 8 til 8. Begge dele var fint. Jeg tror, han kunne fornemme, hvor meget tid man kunne lægge i det, og vejledte ud fra det. Og jeg tror, han selv er der så mange timer, fordi han simpelthen nyder at være der”.

Morten Meldals særlige talent for at konstruere instrumenter er også noget, Daniel Madsen selv har haft glæde af i sit projekt.

“Jeg brugte to instrumenter, han havde været med til at udvikle. Det ene var et meget unikt instrument, som kan aflæse bittesmå strekkoder. Der har aldrig været et problem, der er for stort. Det handler bare om at finde den rette løsning”.

Hvis man har fulgt med i pressedækningen af Morten Meldal, ved man sikkert, at han spiller guitar i et rockband og på sit kontor har to meget specielle elektriske guitarer, han selv har bygget. Den musiske interesse er også en af de ting, Daniel Madsen husker.

“Vi spillede meget musik, når vi gik i laboratoriet, og han lyttede med og kom gerne med forslag. Han har meget bred smag og brede interesser, for eksempel kan han godt lide afrikansk musik. Engang kom han og gav mig en cd med elektrisk didgeridoo. Og det er godt nok ikke særlig tit, man får en anbefaling til sådan et instrument”. ■

NOBELPRIS GIVER TALETID

Der er stor forskel på, hvordan danske nobelpristagere har brugt deres berømmelse. Skou blev forskningspolitisk aktivist, Jerne trak sig ud af rampelyset, og Niels Bohr gjorde KU til fysikkens Mekka.

Der er kommet en ny stemme i den forskningspolitiske debat. Siden Morten Meldal blev udråbt som nobelprisvinder i begyndelsen af oktober, har alle naturligvis villet tale med superforskeren. Og Morten Meldal har ikke spildt mulighederne for at komme med indspark til den forsknings- og uddannelsespolitiske debat. I DR's "Deadline" krævede han naturfagsundervisning fra 1. klasse og en reform af forskningsbevillingssystemet, så forskere kan agere mere frit og intuitivt. Ved valgmøder har han talt om behovet for at genåbne for tilgangen af udenlandske studerende.

Noget tyder på, at Morten Meldal vil følge i fodsporene på sin danske nobelpriskollega Jens Christian Skou og bruge sin nyvundne taletid aktivt.

“Man kan vælge at bruge Nobelprisen som en platform for sine forskningspolitiske meninger. Jens Christian Skou gik aktivt ind i en forskningspolitisk diskussion mod tendensen, at forskning skulle være mere anvendelsesorienteret. Og han brugte sig selv og sin nobelprisopdagelse som eksempel på, at der skulle være mere plads til grundforskningen. Et andet eksempel var Henrik Dam, der fik Nobelprisen i 1946. På det tidspunkt havde Danmark ikke en forskningspolitik, og Henrik Dam brugte lejligheden til at opfordre til, at staten aktivt støttede forskningen, hvis ikke landet skulle miste terræn”, fortæller videnskabshistoriker på AU Kristian Hvidtfelt Nielsen.

Bohr gav den gas

Men der er også eksempler på det modsatte.

“Niels Jerne, der fik Nobelprisen i medicin i 1984, fortsatte sin forskning, men gjorde ikke et stort nummer ud af prisen. Han var tydeligvis ikke interesseret i rollen som offentlig person og blev faktisk mere tilbagetrukket efter at have fået prisen. Det samme var tilfældet med Aage Bohr, der fik prisen i 1975. Jeg tror, det afhænger meget af personen. Det strømmer ind med invitationer og tilbud om at give sin stemme til kende. Og så er spørgsmålet, hvordan man responderer på den opmærksomhed”.

En dansker, der i den grad formåede at bygge videre på sin Nobelpris, var Aage Bohrs far, Niels Bohr, der fik prisen i 1922. Året før havde han stiftet Københavns Universitets Institut for Teoretisk Fysik, som i mellemkrigstiden blev en international metropol for teoretisk fysik.

“Niels Bohr brugte prisen som platform til at markere sit institut som et internationalt center, som udenlandske fysikere kunne komme til. Han valgte at gå ind i den organisatoriske rolle og udbygge instituttet til et sted, der forskede i mange områder og ikke bare i hans eget felt. Igen – det handler om personlighed, men også om, hvornår i karrieren man får prisen. Niels Bohr var ret ung. I dag er modtagerne typisk lidt oppe i årene og måske på vej til at nedtrappe karrieren”.

Pris satte AU på verdenskortet

Uanset hvordan Morten Meldal vælger at udnytte Nobelprisens stjerneskin, er der for Kristian Hvidtfelt Nielsen ingen tvivl om, at prisen bliver en kærkommen fjer i hatten for KU som helhed. Da Jens Christian Skou i 1997 blev AU's foreløbig eneste nobelprisvinder, gjorde det en enorm forskel for universitetets selvforståelse og ambitioner.

“Det har sat sig nogle spor, som er tydelige, når man går rundt på campus i Aarhus: Niels Christian Skous Vej, Nobelparken, Skou-bygningen. Jeg tror, der skete det på AU, at man gjorde forskning på højeste internationale niveau til en målsætning – et ønske om at placere sig på verdenskortet og hævde AU som en ligeværdig samarbejdspartner for universiteter over hele verden”. ■

EN PRIS MOD NOBELS VILJE

Klik-reaktionen, som Morten Meldal har fået Nobelprisen for, opdagede han for tyve år siden. Det er ganske normalt, at der går så lang tid fra selve opdagelsen, til den belønnes med Nobelprisen, siger Kristian Hvidtfelt Nielsen, men det går imod det princip, som Alfred Nobel i sin tid beskrev.

“Nobelprisen gives til veletableret og veldokumenteret forskning. Og det er stik imod Nobels testamente. Han ønskede, den skulle gives for nye forskningsopdagelser. Men det er sværere, for det kan vise sig efter fem år, at opdagelsen var det rene nonsens. Så det er blevet en lidt konservativ pris”.

I Alfred Nobels testamente skriver han direkte, at prisbelønningen skal tildeles dem, “som under det förlupne året hafva gjort menskligheten den största nytta”.

Det bliver ikke meget større og finere end Nobelprisen. Her er det Peter Handke, der modtager hyldet fra Kong Gustaf efter at have fået Litteraturprisen i 2019.

OPEN ACCESS-TIDSSKRIFTER kan score flere læsere

Medarbejdere på Det Kongelige Bibliotek hjælper tidsskrifter med at blive registreret i internationalt open access-indeks, og det øger den internationale synlighed. Håbet er at skubbe på en open access-udvikling, der ellers ser ud til at have tabt pusten.

Danske open access-tidsskrifter gør sig selv en stor tjeneste ved at lade sig registrere i det internationale Directory of Open Access Journals (DOAJ). Det øger synligheden over for søgemaskiner og fungerer som et kvalitetsstempel som "ægte" open access.

Imidlertid har en række tidsskrifter, der ellers var kvalificerede, ikke været indekseret i DOAJ. Derfor har medarbejdere ved danske forskningsbiblioteker i en periode arbejdet sammen om at give OA-tidsskrifter en hjælpende hånd til at blive registreret.

"Vi har kørt det her projekt, fordi der er store fordele i at være med i DOAJ. Tidsskrifterne bliver mere synlige, og der kommer mere trafik, fordi metadata, der ligger derinde, bliver høstet og skaber større synlighed i søgemaskiner. Og så er det i sig selv et kvalitetsstempel at være accepteret i DOAJ, fordi der er en række krav, man skal leve op til. Så det er med til at få et tidsskrift ud over rampen", siger Solveig Johnsen fra Det Kongelige Bibliotek.

Hun og hendes kolleger har selv taget kontakt til de tidsskrifter, der ligger i forskningsbibliotekernes udgivelsesplatform, og som de kan se lever op til kravene.

"Vi hjælper dem med at forstå kravene, og hvordan de skal skrive det. For eksempel accepterer DOAJ ikke, at ophavsretten er delt mellem tidsskrift og forfatter – det skal enten det ene eller det andet. Og så samarbejder vi

med DOAJ og hjælper med behandlingen, så det går lidt hurtigere".

Redaktører mangler tid og overskud

Nogle tidsskrifter ligger på andre servere, og dem har medarbejderne i projektet ikke taget kontakt til. Men de vil med fordel kunne flytte til for eksempel Tidsskrift.dk, som Det Kongelige Bibliotek står bag. Det er gratis og også noget, Solveig Johnsen og hendes kolleger kan hjælpe med.

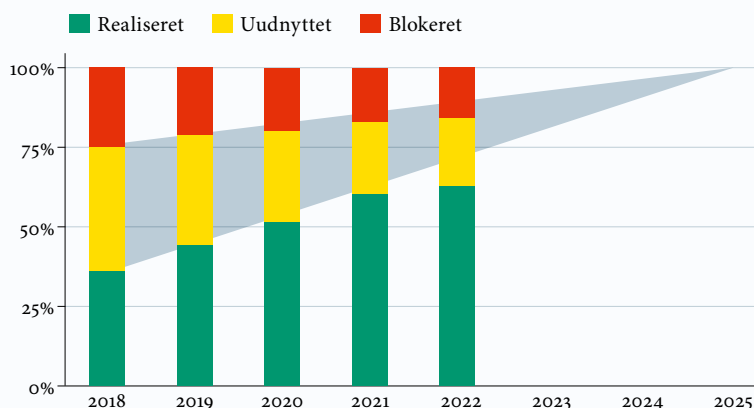
Som regel er det ikke manglende vilje, men tid og overskud, der er grunden til, at tidsskrifter ikke har ladet sig indeksere.

"De her redaktioner består jo af forskere, som har et arbejde med at forske og undervise. De kører tidsskriftet ved siden af, og der ligger i forvejen en masse arbejde i at organisere peer review for deres artikel. Så de mangler simpelthen tiden til at sætte sig ind i, hvad det kræver at blive indekseret", siger Solveig Johnsen.

Projektet omkring DOAJ-indeksering skal være med til at skubbe på udviklingen mod mere open access-publicering. Og det kan der muligvis også være brug for. De seneste opgørelser viser, at det begynder at halte i forhold til den nationale open access-strategi, der blev politisk besluttet i 2018. Tallene i Open Access-Indikatoren viser, at udviklingen nogenlunde fulgte med forventningerne frem til i år, hvor kurven er knækket.

National status på andelen af Open Access i forhold til den nationale Open Access Strategis målsætning

Alle forskningsområder

Andelen af artikler, der udgives i open access (den grønne søjle), stiger, men ikke helt i takt med målsætningen i den nationale open access-strategi (det grå felt). Kilde: UFM.

Strategi uden krav

Rasmus Riise fra Det Kongelige Bibliotek arbejder med at supportere forskere på KU omkring open access, og han vurderer, at det kan blive svært at nå open access-strategiens målsætning om fri tilgang med højst 12 måneders forsinkelse til alle forskningsartikler i 2025. Det skyldes blandt andet manglende interesse fra forskerne selv.

"Når artiklerne skal lægges ud i green open access efter en karenperiode, kræver det, at forskerne selv rekvirerer manuskripterne fra forlagene. Det er ikke noget, forlagene sørger for. Så det kræver noget benarbejde, og det er ikke noget, vi kan gøre for forskerne. Der tror jeg, strategien undervurderer det arbejde. Og forskerne har fokus et andet sted. De publicerer i deres tidsskrift, og så er de videre", siger Rasmus Riise.

Han bemærker, at OA-strategien har nogle målsætninger, men ikke stiller krav til universiteterne. Og det er nødvendigt, hvis man vil nå det sidste stykke.

"Som det er nu, er der ingen belønning eller konsekvens, i forhold til om man lever op til målsætningerne om open access. Der er ganske vist kommet større opmærksomhed om open access, men det skyldes, at EU stiller krav om open access i sine forskningsbevillinger. Det er noget, de kan mærke".

Den nationale strategi for open access skal ifølge planen evalueres i 2021-22. ■

Et rigtigt julestudie

Hvordan skaber man – år efter år – en historie og et fiktivt univers, der får en million mennesker til at tænde for tv-julekalenderen hver eneste dag? Det undersøger Nathali Herold Solon Pilegaard i sit ph.d.-projekt.

“Tinka” – en kompliceret historie om identitet, men fortalt flot, lyst og magisk. Sådan er TV 2’s visuelle koncept, fortæller Nathali Herold Solon Pilegaard.

Vi, der var børn i halvfjerdsere, deler et kulturelt traume, som nok aldrig helt vil slippe os.

En tv-julekalender uden en eneste nisse, uden julepynt, uden julemusik, uden sne. Vi taler naturligvis om “Jul og grønne skove” – bedre kendt som “Poul og Nulle i hullet” – hvor de to tv-avantgardister Poul Nesgaard og Elith Nykjær aften efter aften kravlede rundt i en jordhule, mens børn og voksne for-gæves ventede på, at julehyggen skulle indfinde sig.

Det var en lektie, hverken DR eller andre kanaler nogen sinde skulle glemme. Man fucker ikke med børnenes tv-julekalender.

“Julekalenderen er et ømt punkt. Seerne har altid en mening om, hvad den skal indeholde. For eksempel synes mange, at det er rigtig vigtigt, at der er nisser”.

Det fortæller Nathali Herold Solon Pilegaard på baggrund af en spørgeske-maundersøgelse, der indgår i hendes ph.d.-projekt, hvor hun med julekalenderne som case undersøger skabelsen af fiktive universer i film og tv – såkaldte “storyworlds”.

Julen skal reddes

Tv-julekalenderne er langt hen ad vejen skåret over samme læst. Men ser man på de store linjer, kan man se forandringer over tid, ligesom man kan se

grundlæggende forskelle på julekalenderne på TV 2 og DR, for eksempel på den visuelle stemning.

“DR har tradition for et socialrealistisk take, mens TV 2 brander sig på familiejulekalendere – pusterummet for familien. Det kan godt være komplicerede historier på TV 2, for eksempel “Tinka”-julekalenderen, som handler om identitet og at blive accepteret som den, man er. Men det fortælles på en lys, flot og magisk måde. Det er de meget opmærksomme på”, siger Nathali Herold Solon Pilegaard.

Bag fortællingerne ligger der et budskab. Det skal der.

“Det er en del af public service-aftalen, at der skal være en form for budskab til seerne. Noget, der går igen, er det med juleværdierne. Det er gået fra historier om, at julen er i fare og skal reddes, til at juleværdierne i nyere tid handler om at være sammen med sin familie, og det er så den værdi, der skal reddes”.

Den ultimative storyworld

Som sagt er tv-julekalenderne ikke projektets hovedtema, men en case på opbygning af storyworlds. Skal man forklare det begreb, er det nemmeste at pege på “Ringenes Herre”-filmene, hvor forfatteren Tolkien mange år før gjorde et grundigt forarbejde med at beskrive den verden, historien foregår i, med alt hvad det indebærer af skabninger og kulturelle koncepter. En forløber for den moderne fantasygenre.

“I Danmark har vi jo ikke tradition for at producere film og tv inden for fantasygenren. Men i tv-julekalenderne er fantasy en del af historienes dna. Og her er det interessant at se på seriens “production design”. Hvordan bygger man nissernes verden op? Hvilke væsener skal der leve her? Og hvor meget skal menneskenes verden ligne virkeligheden?”

Nathali Herold Solon Pilegaards undersøgelse af de fiktive universer

fokuserer på, dels hvordan man arbejder med at ramme en bred målgruppe, dels hvordan man skaber et univers, der kan udbredes på andre medieplatforme, for eksempel websites og sociale medier.

“Jeg interviewer manuskriptforfattere, der har lavet julekalendere – særligt julekalendere på TV 2. Jeg har interviewet producere og tidligere ansatte. Særligt har jeg været meget i kontakt med produktionsselskabet Cosmo Film, som er en af de producenter, der har lavet flest julekalendere til TV 2. Her skal jeg senere gennemføre et observationsstudie”, fortæller Nathali Herold Solon Pilegaard.

Undersøgte vidensbehov i branchen

På Institut for Kulturvidenskaber findes tilvalgsfaget manuskriptudvikling. Det læste hun som en del af bacheloruddannelsen, hvilket førte til, at hun senere skrev speciale om manuskriptskrivning i

Danmark med fokus på manuskriptforfatteren Tobias Lindholm, kendt for tv-serien “Borgen” og filmen “Kapringeren”, som han selv instruerede.

Arbejdet med specialet gav hende lyst til at udforske feltet omkring filmmanuskripter yderligere i et ph.d.-projekt. En mulighed, som imidlertid ikke ligefrem lå og ventede på hende.

“Jeg havde nok en naivitet i starten efter specialet, hvor jeg tænkte, at sådan et stipendium ville da være nemt at få. Det var det så bare ikke. Jeg måtte søge tre eller fire gange, før det lykkedes. Og da jeg havde sendt den sidste ansøgning, sagde jeg til min kæreste og familie: Hvis det her ikke lykkes, begynder jeg at overveje, om jeg skal lave noget helt andet”.

Men da hun kunne se, at ph.d.-stillingen ikke ligefrem kom springende af sig selv, valgte hun at gå målrettet til værks – simpelthen ved at undersøge, hvilken slags forskning der er brug for i

film- og tv-produktionsbranchen.

“Jeg prøvede at se på, om der er noget, branchen mangler viden om. Jeg kunne for eksempel læse af arbejdskraftanalyser, at der mangler manuskriptforfattere, hvilket igen kræver viden om de processer, der ligger i at udvikle et manuskript. Og en anden ting, jeg kunne se, var en voksende interesse for den verden – storyworld – historien foregår i”.

Teori og lidt praktik

Selv om Nathali Herold Solon Pilegaard er beskæftiget på fuld tid med at studere produktionsverdenen udefra, har hun også en lille, praktisk fod i branchen. Hun har været ansat på flere produktioner, og i øjeblikket er hun med til at udvikle manuskriptet til en tv-serie.

På spørgsmålet om, hvorvidt hun på sigt helst vil arbejde med tv-produktion som forsker eller som praktiker, må hun lige tænke sig om et øjeblik.

“Jeg er mest inde i forskningen, og jeg kan mærke, at passionen for det er helt vildt stor. Jeg synes også, det er fantastisk at være med til at skabe historier, der kan røre andre mennesker. Men der er meget pres på og korte deadlines, når man producerer levende billeder. Jeg har stået i en produktion kl. 3 om natten i regnvejre og spurgt mig selv: Hvad er det lige, jeg bruger min tid på her? Så jeg går med forskningen”. ■

VIS DIT PH.D.-PROJEKT

Hvem: Nathali Herold Solon Pilegaard, cand.mag. Dansk/nordisk.

Hvad: “Worldbuilding som skabelsesproces”.

Hvor: Institut for Kulturvidenskaber, afdelingen for medievidenskab, SDU.

Hvorfor: Projektet handler om storyworldbuilding (udviklingen af den diegetiske verden) i tv-fiktion på et praksisteoretisk grundlag og undersøger blandt andet med fokus på tv-julekalendere, hvordan man kan skabe storyworlds, der kan initiere brugerdeltagelse.

EN JULEKALENDER, SOM REVOLUTIONEREDE GENREN

Hver generation sin yndlingsjulekalender. For nogle vil halvfjerdsernes dukkejulekalendere eller “Jul i Gammelby” være ubestridte, for andre er det “Nissebanden”, “Jul på slottet” eller satireklassikere som “The Julekalender” og “Jul på Vesterbro”.

Nathali Herold Solon Pilegaard, som har sit fokus på TV 2’s julekalendere, nævner tre, som skiller sig ud fra mængden:

“Pyrus” er oplagt at nævne, alene fordi den var så stor en publikumssucces og fik tre sæsoner. Men en julekalender, som virkelig er et referencepunkt i branchen, er “Jesus og Josefine”. Den betragtes som meget revolutionerende, fordi man tog genren til et nyt niveau. På det tidspunkt blev julekalendere betragtet som simpelt børne-tv. Men denne gang fandt man nogle manuskriptforfattere, der ellers skrev tv-serier for voksne: Bo Hr. Hansen og Nikolaj Scherfig. Det var et sats, også i forhold til temaet omkring Jesus. Den tredje, som også er svær at komme uden om, er Tinka-julekalenderne.

Hun nævner også eksempler på det modsatte – julekalendere, der skuffede.

“Den anden verden” var under det forventede niveau, hvis man ser på seertal. Og den fik meget kritik for ikke at være jule nok. En anden, som fik meget kritik, var “Absalons hemmelighed”, som mange forældre mente var for mørk”.

VÆR LIDT SJOV

– det fremmer læringen

Humor i undervisningen er mere end underholdning. Det skaber et bedre læringsrum i forhold til relationer og plads til fri og kreativ tænkning. Det fortæller Martin Einfeldt om i en ny bog.

Martin Einfeldt vil aldrig glemme sin første spansktime i gymnasiet. Spansklæreren Ulla Ringgaards første indføring af de nysgerrige 1.g'ere i det spanske sprog bestod af tre sider med bandeord og sjofle udtryk, som hun rutinemæssigt delte ud til alle. Så var der noget at gå i gang med.

“Disse gloser er det, jeg husker bedst fra tre års undervisning nu 40 år efter”, konstaterer Martin Einfeldt i dag.

Og hvorfor så det? Fordi det var morsomt. Og fordi noget morsomt – humor – kan fremme læring.

Det er budskabet i Martin Einfeldts bog “Humor i undervisning”, hvor han redegør for humorens funktion i forhold til læring og beskriver, hvordan man metodisk kan bruge humoren som redskab.

Mange undervisere har nok forsøgt sig med en vittighed eller to i håb om at vække et halvslumrende publikum. Og uanset hvor vellykket det er endt, har det ud fra et læringsmæssigt perspektiv været rigtigt at forsøge. Det er der forskningsmæssigt belæg for.

I et stort metastudie fra 2011 omkring humor i undervisning konstaterer forfatterne (John Banas m.fl.), at brugen af positiv, ikkeaggressiv humor kan kædes sammen med et mere interessant og afslappet læringsmiljø, bedre underviserevalueringer og bedre motivation til at lære.

Den læringsmæssige effekt af humor er indirekte, forklarer Martin Einfeldt. Den skaber nogle omstændigheder, som i sig selv er læringsfremmende.

“Humor gør tre ting. Den skaber relationer, og relationen mellem lærer og elev er en af de vigtigste enkeltfaktorer for, at man lærer noget. Den skaber

frihed i tanke og tale, fordi man med humor kan gøre og sige ting, man ikke kan med andre kommunikationsformer. Det tredje er kreativ tænkning. Humor består af kreativ tænkning, og det spreder kreativ tænkning”, siger han.

Ironi stimulerer refleksion

Han nævner et eksempel fra bogen: Professor emeritus Bo Larsen underviste på Skovskolen på KU, hvor Martin Einfeldt selv underviser, og gjorde det ifølge Martin Einfeldt med “en evig understrøm af vittigheder, friske bemærkninger, selvironi og indimellem frivolitet”.

Det kan lyde, som om Bo Larsen har brugt sin undervisning på at kompensere for en forsømt komikerkarriere. Men professoren havde angiveligt et læringsmæssigt formål.

“Hvis jeg kan gøre mig selv til grin og få de studerende til at tvivle på, hvad jeg siger, så begynder de at tænke selv”, siger Bo Larsen i bogen.

Med andre ord – humoren og ironien bliver en måde at fremme og stimulere den kritiske tænkning på både over for stoffet og over for underviseren selv.

Det er så ikke altid, humoren går lige ind, særligt blandt udenlandske studerende. Men, bemærker Bo Larsen, det gør noget godt for stemningen og samhørigheden.

“Nogle fatter intet, når professoren gør grin med sig selv eller Johann Georg von Langens ægteskab i 1763. Men de ser de andre grine, og det mindsker afstanden mellem holdet og mig”.

Latter er glæde over at mestre

Der er noget tilfredsstillende ved at le, særligt når man ler sammen med

andre. Og det er, fordi latteren og humoren opfylder nogle basale behov, vi mennesker har, siger Martin Einfeldt. Ét er behovet for relationer, som man åbenlyst styrker ved at dele humoristiske oplevelser. Et andet er behovet for mestring.

“Jeg kan huske den første vittighed, jeg lærte. Jeg var fem år, og min lærer spurgte: Hvad er klokken? Den er rund. Og vi grinede! Fordi vi forstod ordspillet”, fortæller han.

Filosofferne Platon og Aristoteles konstaterede, at vi mennesker morer os over andres fejl, mangler og tab af status. Denne humoristiske drift blev senere navngivet “overlegenhedsteorien” og af Thomas Hobbes set som tegn på, at mennesket grundlæggende er ondt.

Ondskab eller ej. Det er sandt at vi griner af klovne, kiksede filmfraklip og selvudleverende standupkomikere, fordi det får os til at føle os bedre.

“Når jeg for eksempel underviser i skrivning, bruger jeg at tage en rigtig dårlig pressemeddelelse fra offentlige myndigheder. Der er meget læring i at se på, hvad det er, der ikke fungerer sprogligt. Og så er det sjovt at nedgøre noget, der er dårligt. Der er vi tilbage hos Platon – vi har det sjovt ved at føle os bedre”, fortæller Martin Einfeldt.

Men han vil hellere sidestille behovet for at føle sig overlegen med behovet for at mestre.

“Vi er mange, som med rene hjerter kan more os, uden at nogen bliver til grin, for eksempel når et rim bliver hørt, et ordspil forstået, en ny tankeforbindelse set. Det giver en dejlig pludselig følelse af at kunne noget, man ikke kunne før. Det er en overlegenhed over for ting og problemer”, skriver han i bogen.

Og det er noget, man som underviser kan arbejde med – tilrettelægge og skabe situationer, hvor studerende får en følelse af overlegenhed.

Et godt, fælles grin styrker vores relationer og skaber trykthed. Og det er med til at skabe et godt læringsrum, peger Martin Einfeldt på i bogen "Humor i undervisning".

Humor kan trænes

En af Martin Einfeldts centrale budskaber er, at humor ikke blot er spontane udbrud, som typisk vil komme fra undervisere, der i forvejen har en Victor Borge gemt i sig. Humor i undervisning kan planlægges. For eksempel ved systematisk at gennemse stoffet for humoristiske elementer – noget, man vil kunne grine af. Man kan også selv tilføje humor, for eksempel med sjove PowerPoint-illustrationer.

Og hvad hvis man bare ikke er en særlig sjov person? Jamen det kan man også arbejde med, siger Martin Einfeldt.

"Man træner humor på samme måde som at træne at blive bedre til at lave mad eller løbe. Man går ud og ser efter, hvad man selv synes er morsomt. Man opsøger mennesker, man kan grine godt med, og finder ud af, hvad de synes er morsomt. Man kan fremprovokere morskab ved at gøre ting, man aldrig har gjort før. For eksempel gå i en butik, man aldrig har været i før. Så sker der sikkert noget sjovt. Så fortæller man sine venner om sine oplevelser, og fordi man er sammen med dem, får man automatisk sporet sig ind på de morsomme elementer", fortæller han.

Hjælp til egen trivsel

Endelig er der også et andet element af humoren, som ikke har direkte med læring at gøre, men med ens egen trivsel og velbefindende som underviser.

Bruger man humor og selvironi til at skabe en afslappet stemning, vil det også løse op for frygten for at begå fejl og det pres, man lægger på sig selv.

"De lærere, jeg har haft, der var dårlige til at grine af sig selv, var de dårligste undervisere. Man kunne mærke, de havde det dårligt. De var skidebange for ikke at være autoriteter og virke kloge. Omvendt sådan en som professor Bo Larsen – hans selvironi byggede på, at han syntes, han var den dejligste i verden. Det er selvtillid i forkledning", siger Martin Einfeldt.

Humor kan være vejen ud af bommerter og pinlige situationer for såvel lærer som studerende. Martin Einfeldt peger på en af bogens mange eksempler, som handler om Helle Haurum, der midt under en undervisning af 35 udenlandske studerende på Københavns Erhvervsakademi falder. Helle Haurum går i høje hæle, og da hun en dag rutinevis går frem og tilbage i lokalet, indtræder katastrofen: Hun går baglæns og skvatter pludselig – lige på røven.

Alle er død stille. Lige indtil Helle Haurum rejser sig og siger: "We will do anything to entertain you".

Situationen er reddet. Latteren kan bryde løs. ■

"Humor i undervisning" er udkommet på forlaget Samfundslitteratur.

GODE RÅD OM STUDERENDES HUMOR

- Tillid er afgørende. Tillid og gode relationer opstår, når parterne får grund til at tro på, at de vil hinanden det godt.
- Giv studerendes humor plads og rammer til at udfolde sig, så alle har det godt.
- Undgå at grine sammen med de samme studerende hele tiden. Det udelukker de andre.
- Modtag provokationer på en måde, som yderligere fremmer en konstruktiv humor med oplevelser af frihed, kreativ tænkning og gode relationer.
- Tal med de studerende om din og om deres egen humor og dens mængde, stil, roller og virkninger. Og om humorens fordele og risici.
- Tal om hinandens grænser, og hvordan overskridelse bør håndteres.
- Gør noget aktivt for at sætte de studerendes humor i gang. Det kan være et fantastisk bidrag til læringsmiljøet.

Kilde: Martin Einfeldt: "Humor i undervisning". Samfundslitteratur 2022.

MARTIN EINFELDT

Cand.silv./master i positiv psykologi. Forfatter og kommunikationsrådgiver samt ekstern lektor ved KU, hvor han underviser i kreativitet, kommunikationsplanlægning og skrivning.

Har tidligere skrevet bogen "Kreativitet, innovation og humor" på forlaget Samfundslitteratur.

Professor emeritus fra KU modtager UBVA-prisen

Heine Andersen, professor emeritus på Københavns Universitet, har modtaget UBVA-prisen 2022, som er på 25.000 kroner. Prisen

uddeles under det årlige UBVA-symposium, som i år fandt sted den 3. november.

UBVA, som står for Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde, har uddelt prisen hvert år siden 2016 til personer eller organisationer, der har gjort en bemærkelsesværdig og anerkendelsesværdig indsats til fremme af intellektuelle ejendomsrettigheder eller forskningsetik.

UBVA er et udvalg under Akademikerne, der varetager akademikernes interesser i relation til intellektuelle ejendomsrettigheder, dog primært ophavsret, og rådgiver i sager vedr. forskningsetik.

Akademikernes formand, Lisbeth Lintz, fremhævede i sin overrækkelsestale Heine Andersens utrættelige arbejde for at få ændret de tavsheds klausuler, som forskere måtte underskrive, når de leverede rapporter og undersøgelser til private virksomheder og offentlige myndigheder.

Det var først i forbindelse med landbrugs-pakken i 2016, at der kom fokus på problemet. Sagen, der blev døbt gyllegate, handlede om, at regeringen og dens embedsmænd havde fremlagt et mere miljøvenligt kvælstofregnskab for landbrugspakken over for Folketinget, end der reelt var belæg for, så landmændene kunne få lov til at gøde mere. Forskerne fra AU, der stod for beregningerne, måtte ikke udtale sig, før Miljøstyrelsen frigav sin rapport i februar 2016, altså efter at lovforslaget skulle behandles i Folketinget. Forskerne måtte ikke engang fortælle, at de var underlagt en tavsheds klausul. Først efter at Berlingske havde afdækket sagen, blev de syv AU-forskere indkaldt til høring i Folketinget, hvor ingen af dem kunne bakke op om den måde, regeringen havde fremstillet deres beregninger på. Sagen førte til, at Eva Kjer Hansen (V) måtte forlade posten som miljø- og fødevarerminister.

Først i 2017 efter et års juridisk tovtrækkeri og kritik fra Ombudsmanden blev standardkontrakterne ændret.

Lektor fra AAU modtager ærespris

Ernst Albin Hansen, lektor ved Institut for Medicin og Sundhedsteknologi, Aalborg Universitet, er blevet tildelt Dansk Biomekanisk Selskabs

ærespris, Stenoprisen, 2022. Tildelingen skete ved selskabets årsmøde den 11. november. Ifølge selskabet skal man for at modtage Stenoprisen have bidraget betragteligt til forskning og udvikling af biomekanik i Danmark. Endvidere skal man have efterlevet kravet om ikke blot at nøjes med at bedrive hjernesvind og fantasere om naturen, men undersøge, eksperimentere og iagttage den

med henblik på at opnå en dybere forståelse. Ernst Albin Hansen har gennem hele sin karriere forsket inden for områder som biomekanik, motorisk kontrol og adfærd samt fysiologi.

Forskningen har især bidraget til nye erkendelser af humane, basale og anvendte aspekter, blandt andet inden for emner som bevægelse, muskelfunktion, præstationsoptimering, neuromuskulær kontrol, træning og evaluering af tøj og udstyr.

Pris til KU-ektor

Thomas Olander, lektor ved Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab på Københavns Universitet, modtager Einar Hansens Forskningspris 2022.

Han får prisen for sin sproghistoriske forskning, hvor de indoeuropæiske sprogs udspring og indbyrdes relation kortlægges.

Thomas Olanders publikationsliste er lang, og hans bøger og artikler citeres ofte internationalt. Derudover er han også en meget flittig populærvideenskabelig forfatter. Han arbejder tværvideenskabeligt og forsøger at knytte sin forskning i sproghistorie sammen med emner som arkæologi, forhistorisk genetik og religionshistorie.

”Det er meget motiverende. Med denne pris anerkendes den historiske forskning i sprog, og samtidig er der lagt vægt på både det tværvideenskabelige arbejde og formidlingen af sprogvidenskab til en bredere offentlighed. Så det vil jeg bare glæde mig til at arbejde endnu mere med”, udtaler Thomas Olander.

Einar Hansens Forskningspris overbringes hvert år til en yngre forsker fra Københavns Universitet og en fra Lunds Universitet. Den svenske prismodtager i år er Lovisa Brännstedt.

Prisen blev overrakt den 15. november i forbindelse med Einar Hansen-stiftelsens årsfest. Fotofilnavn: Thomas Olander

SDU-professor bliver direktør for Carlsbergfondet

For første gang siden brygger J.C. Jacobsens grundlæggelse af Carlsbergfondet for 146 år siden skal en direktør stå i spidsen for fondets virke. Det

bliver dr.phil. og professor på Syddansk Universitet **Lasse Horne Kjældgaard**, der den 1. januar 2023 tiltræder stillingen, som er blevet oprettet for at fremtidssikre Carlsbergfondet organisatorisk og styrke fondets relation til omverdenen.

Som fondsdirektør skal Lasse Horne Kjældgaard stå i spidsen for den daglige drift af Carlsbergfondet og sammen med fondets sekretariat sikre eksekvering af fondets strategier. Han skal også bidrage til at tegne fondet udadtil og varetage fondets relationer til forskningsmiljøer, forskere og universiteter samt udvikle den bedst mulige interaktion med fondets mange samarbejdspartnere. Lasse Horne Kjældgaard får desuden det overordnede fonde retlige ansvar for fondets forskellige

afdelinger, der også tæller Tuborgfondet, Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot og Carlsberg Laboratorium. Den daglige drift af afdelingerne vil fortsat blive varetaget af de respektive afdelingsledelser.

Lasse Horne Kjældgaard er uddannet cand. mag. i dansk og engelsk og ph.d. i nordisk litteratur fra Københavns Universitet samt dr.phil. fra Roskilde Universitet. I årene 2009 til 2010 stod han i spidsen for Georg Brandes-forskeruddannelsesprogrammet på Københavns Universitet, og fra 2011 til 2015 var han direktør for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Siden 2015 og frem til 2020 var Lasse Horne Kjældgaard professor på Roskilde Universitet, og fra 2020 har han fungeret som centerleder og professor på H.C. Andersen Centret ved Institut for Kulturvidenskaber på Syddansk Universitet.

Lasse Horne Kjældgaard har siddet i flere bestyrelser og er forfatter til adskillige bøger, herunder ”Meningen med velfærdsstaten: Da litteraturen tog ordet – og politikerne lyttede”, der udkom på Gyldendal i 2018.

KU udnævner Danmarks yngste professor

Isabelle Augenstein er blevet professor på Datalogisk Institut på Københavns Universitet, hvilket gør hende til den yngste nuværende

kvindelige professor i den danske universitetsverden med sine bare 33 år. ”Jeg er meget bæret over, at jeg nu kan kalde mig professor. Det var aldrig min plan ligefrem at blive Danmarks yngste kvindelige professor, men jeg har alligevel arbejdet hårdt for at leve op til de akademiske krav, siden jeg startede i forskningsverdenen”, siger Isabelle Augenstein.

Som årsag til sit hurtige avancement til professor fremhæver hun bl.a., at hun kun tog en halv kandidatuddannelse, hvorefter hun skrev sin ph.d. i England, hvor man ikke behøver en fuld kandidatuddannelse for at kunne forske.

Isabelle Augenstein begyndte sin forskerkarriere som forskningsassistent ved universitetet i Karlsruhe, hvorefter hun tog til England og universitetet i Sheffield, efterfulgt af University College London, før destinationen i 2017 hed Danmark og Datalogisk Institut. Her står hun i dag i spidsen for forskningssektionen Natural Language Processing.

Forskergruppen arbejder bl.a. med automatiserede faktatjek og med sprogmodeller, som er de modeller, der gør, at computere fx kan forudsige de næste ord i en søgning, og hvordan uhensigtsmæssigheder omkring køn og ligestilling synes at gennemsyre den måde, vores computere og søgemaskiner tænker på.

RUC-forskere vinder Lærebogsprisen

Lærebogsprisen – Danmarks største faglitterære pris – tildeles i år **Hubert Buch-Hansen** og **Peter Nielsen**, begge fra RUC, for deres lærebogspriserforslag, ”Videnskabsteori i praksis”.

De kommer med et originalt bud på, hvordan man kan formidle samfundsvidenskabernes videnskabsteori, så den bl.a. peger ud i verden mod nutidens store kriser. Det er både praksisnært og brugerorienteret, hamrende velskrevet og har en visionær ambition om at åbne de studerendes øjne for, hvor relevant og fascinerende videnskabsteori er, lyder begrundelsen for valget af "Videnskabsteori i praksis" som årets bedste lærebog.

Lærebogsprisen er Danmarks største faglitterære bogpris på 100.000 kroner. Prisen blev første gang uddelt i 2005 af forlaget Samfundslitteratur. Prisen gives til undervisere og forskere for et velformuleret og gennemtænkt forslag til en lærebog til de videregående uddannelser, der er nytænkende, originalt, solidt, dækker et væsentligt fagligt emne eller på andre måder bidrager til at udvide lærebogsmarkedet.

Hubert Buch-Hansen er politisk økonom med speciale i grøn omstilling, erhvervsnetværk og konkurrence – og beskæftiger sig med videnskabsteori i både undervisning og forskning. Peter Nielsen er politisk økonom med speciale i klimakrisen, vækst og nyliberalisme. Begge forfattere, som er tilknyttet RUC, har gennem en årrække publiceret både forskningsartikler og lærebøger om netop videnskabsteori.

28 kvindelige forskere modtager 78 mio. kroner i forskningsstøtte

28 lovende kvindelige forskere har modtaget en bevilling fra Danmarks Frie Forskningsfond under Inge Lehmann-programmet, der med en samlet pulje på 78 mio. kr. har til formål at fremme mere ligestilling i forskningsmiljøer i Danmark. Det oplyser Danmarks Frie Forskningsfond i en pressemeddelelse.

Programmet er opkaldt efter den danske geofysiker Inge Lehmann, der i 1936 argumenterede for, at Jorden har en fast kerne. På trods af at hun havde ret, gik der flere år, før hendes opdagelse blev anerkendt. Med programmet vil politikerne fremme en mere ligelig køns sammensætning af forskningsmiljøerne i Danmark.

"Jeg er glad for, at 28 dygtige forskere nu har fået mulighed for at sætte gang i deres forskningsprojekter. Vi ønsker at styrke excellent dansk forskning og har med Inge Lehmann-programmet fokus på at fremme talentmassen i dansk forskning og styrke karrieremulighederne for nogle af de allerdygtigste forskere på de tidlige karrieretrin. Jeg glæder mig til at se forskerne udvikle sig og til at se forskningsprojekter, der har potentiale til nybrud, blomstre", siger **Maja Horst**, bestyrelsesformand i Danmarks Frie Forskningsfond.

Inge Lehmann-programmet er en del af en politisk aftale fra 2019, som skal få flere kvinder i forskning og på den måde fremme en mere ligelig kønsbalance i forskningsmiljøerne i Danmark med fokus på de karrieretrin, hvor uligheden sætter ind.

Både mænd og kvinder kan ansøge om midler, men Danmarks Frie Forskningsfond skal

som udgangspunkt "vælge kvindelige ansøgere over mandlige i tilfælde af lige kvalifikationer mellem to ansøgere, dog således, at der foretages en objektiv vurdering under hensyntagen til alle særlige kriterier vedrørende ansøgerne, uanset køn".

I 2020 blev der afsat 20 mio. kr., mens der i aftalen om forskningsreserven for 2021 var afsat 110 mio. kr. I aftalen for forskningsreserven 2022 var der afsat 80 mio. kr. til programmet.

KU-forskere hædret for at løse algoritmegåde

I over et halvt århundrede har forskere fra hele verden forsøgt at løse et algoritmisk problem kaldet "the single source shortest path problem".

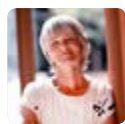
Problemet handler i hovedtræk om at udarbejde en matematisk opskrift, som mest optimalt kan finde den korteste rute mellem et punkt og alle andre punkter i et netværk, hvor der kan være forbindelser med negative vægte. Den type beregninger bruges i dag i en lang række apps og teknologier, som vi er fuldstændig afhængige af for eksempelvis at kunne finde vej.

Nu er forskere fra Datalogisk Institut på Københavns Universitet altså lykkedes med at løse single source shortest path-problemet. Forskningen er sket i et samarbejde mellem **Christian Wulff-Nilsen** fra Datalogisk Institut, Danupon Nanongkai fra Max Planck Institute og deres amerikanske kollega Aaron Bernstein fra Rutgers University.

Den videnskabelige artikel bag opdagelsen er blevet hædret med "best paper award" på konferencen FOCS (Foundation Of Computer Science) i Denver, USA, som sammen med STOC er den mest prestigefyldte konference inden for teoretisk datalogi.

Lektor Christian Wulff-Nilsen vurderer, at løsningen kan bane vejen for algoritmer, som på et øjeblik kan hjælpe elbiler med ikke bare at beregne den hurtigste rute fra A til B, men også den mest energieffektive. Også inden for skibstrafik og handel med valuta ser Christian Wulff-Nilsen anvendelsesmuligheder. På valutaområdet kan algoritmen nemlig bruges til hurtigt at opdage u hensigtsmæssig handel med valuta. Han understreger, at der i dag allerede findes systemer til at beregne både valuta og ruter til elbilen. Men løsningen af single source shortest path-problemet har gjort forskerne i stand til at lave en suveræn algoritme, som bliver noget nær umulig at overgå i hurtighed. Samtidig er den meget enkel, hvilket gør den lettere at anvende i samfundet.

SDU's undervisningspris uddelt

Syddansk Universitet har tildelt prisen som årets underviser 2022 til **Lene Monrad Favrhøldt**, der er lektor ved Institut for Matematik og Datalogi.

Undervisningsprisen gives til en underviser, der har udmærket sig ekstraordinært ved

motiverende og engageret undervisning af højeste kvalitet.

Lene Monrad Favrhøldt får prisen for sin særlige evne til at gøre et meget komplekst materiale forståeligt.

Prisen er desuden en anerkendelse af hendes didaktiske tilgang, som de studerende beskriver som elegant, intuitiv, lyttende, imødekommende og underholdende.

Villum-bevilling til seks kvindelige forskere

Villum Fondens Villum International Postdoc-bevillinger, der er øremærket kvindelige forskere inden for det tekniske og naturvidenskabelige felt, er blevet uddelt. Programmet er udviklet i samarbejde med de danske universiteter for at støtte forskerne på det tidspunkt i universitetsforskerkarriereforløbet, hvor der sker et stort frafald af kvinder på de danske universiteter.

De seks forskere er blevet udpeget af universiteterne som særlige talenter og herefter fagligt vurderet af Villum Fondens arbejdsgruppe for teknisk og naturvidenskabelig forskning:

De seks forskere får bevillinger på i alt 14,5 millioner kroner. Som led i programmet skal alle Villum International Postdocs på et længere forskningsophold i udlandet for at sikre internationalt udsyn og netværk.

DE SEKS BEVILLINGSMODTAGERE ER:

Eliana Lozano, AAU Energy, Aalborg Universitet (2,2 millioner kroner): "Multi-layer modeling framework for e-refineries"

Rucha Anil Deshpande, DTU Nanolab, Danmarks Tekniske Universitet (2,5 millioner kroner): "Compact metasurfaces for applications from nano-optics to superwetting"

Irina Iachina, Institut for Biokemi og Molekylær Biologi, Syddansk Universitet (2,5 millioner kroner): "Artificial spider silk: A comprehensive modeling and applied study of the production of spider silk"

Teresa Anna Steiner, DTU Compute, Danmarks Tekniske Universitet (2,3 millioner kroner): "Differential Privacy for String Algorithms and Data Structures"

Nataly Olivia Allasi Canales, Statens Naturhistoriske Museum, Københavns Universitet (2,5 millioner kroner): "Improving global food security by tracing the origin, diversity and niche conditions of cultivated bitter potatoes"

Jolanta Rieksta, Biologisk Institut, Københavns Universitet (2,5 millioner kroner): "IndivOActual – effects of within-species variation on biogenic volatile organic compound emissions from mountain birch".

RUC-ektor vinder litteraturpris

Claus Bundgård Christensen, lektor i historie på Roskilde Universitet, har modtaget Jyllands-Postens Litteraturpris for fagbøger på 150.000 kroner.

Det var første gang, prisen blev uddelt. Claus Bundgård Christensen modtog prisen for sin monografi "Følg Wilfred! Radikalisering – Revolution – Nazistisk subkultur". Bogen er en biografi om nazisten Wilfred Petersen og hans gruppe i mellemkrigstiden og årene under Anden Verdenskrig. Prisen blev overrakt af museumsinspektør Jeanette Varberg, der blandt andet begrundede prisen med, hvordan det gennem et omfattende arbejde med kilder er lykkedes forfatteren at fremdrage nyt om en næsten ukendt historie om ekstremisme, men også hvordan bogen har relevans for nutiden med radikaliserings af unge i subkulturelle miljøer.

Sølvmedalje til mexicansk SDU-forsker

Det Kgl. Danske Videnskaberne Selskab har tildelt selskabets Sølvmedalje og prisen på 100.000 kroner for enestående forskning til

den mexicanskfødte og herboende forsker **José Manuel Aburto**, som er adjunkt på Syddansk Universitet. Han forsker i de langsigtede konsekvenser af ulighed i den globale befolknings sundhed og dødelighed, der blandt andet har vist sig under Covid-19-pandemien.

I sin forskning har José Manuel Aburto blandt andet undersøgt, hvordan strukturelle chok som fx øget vold – og senest Covid-19-pandemien – påvirker uligheden i befolkningens sundhed og dødelighed.

Den indsats giver os et meget værdifuldt, afgørende indblik i de langsigtede globale konsekvenser af den slags scenarier, og for det er han nu blevet tildelt Videnskaberne Selskabs Sølvmedalje.

I bedømmelseskomitéen, der står bag beslutningen om at tildele José Manuel Aburto sølvmedaljen, har man blandt andet hæftet sig ved, hvor bredt hans arbejde når ud:

"Hans forskning har nået et vigtigt publikum uden for forskningsverdenen, herunder politiske beslutningstagere, ligesom den også har nået den bredere offentlighed", står der blandt andet i indstillingen.

Europæisk toppost til KU-professor

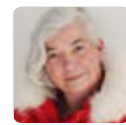
Professor **Jesper Q. Svejstrup** fra Københavns Universitet er blevet udpeget til vicepræsident for Det Europæiske Forskningsråd, ERC.

Han skal fra årsskiftet beklæde hvervet som vicepræsident inden for området life science. De to andre vicepræsidenter dækker de faglige områder inden for fysiske videnskaber og

ingeniørvidenskaber samt samfundsvidenskab og humaniora. Som vicepræsident skal Jesper Q. Svejstrup være med til at realisere ERC's strategi om at støtte banebrydende forskning i den absolutte verdensklasse og sikre implementering af rådets arbejdsprogrammer. ERC's budget udgør cirka 16 milliarder euro, det svarer til 17 procent af budgettet for EU's forsknings- og innovationsprogram, Horizon Europe.

Professor Jesper Q. Svejstrup er biokemiker og molekylærbiolog med speciale i forskning i gentranskription og dets grænseflade med andre DNA-associerede processer. Han har en ph.d.-grad fra Aarhus Universitet og har siden arbejdet en årrække i udlandet, først på Stanford University og senest Francis Crick Institute i London, før han i 2020 fik ansættelse på Københavns Universitet. Han har gennem sin karriere opnået adskillige hædersbetegnelser, bl.a. er han medlem af European Molecular Biology Organisation og Fellow ved Royal Society og Academy of Medical Sciences (UK) samt medlem af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. Han er æresprofessor ved University College London og ved Aarhus Universitet. Desuden har han igennem sit forskningsarbejde modtaget to ERC Advanced Grants.

ERC-grants til AU- og KU-forskere

To forskere fra Aarhus Universitet og tre fra Københavns Universitet er blandt årets modtagere af Det Europæiske Forskningsråds (ERC) store og prestigefyldte Synergy Grant-bevillinger. Rådet har sat navn på de 29 forskergrupper, der modtager en bevilling, og blandt modtagerne er to projekter, hvor forskere fra Aarhus Universitet er involveret, og to, hvor forskere fra Københavns Universitet er involveret. Projekterne modtager tilsammen ca. 141 millioner kroner.

Synergibevillingerne bliver givet til grupper af to-fire forskere, der kan skabe synergi ved at arbejde sammen og kombinere forskellige færdigheder og forskningsområder for at opnå excellente og banebrydende forskningsresultater.

ERC har i alt evalueret 360 indsendte ansøgninger, hvoraf 29 projekter altså er endeligt udvalgt til at modtage bevillinger, hvilket giver en succesrate på ca. 8 procent. De fem forskere i Danmark kan nu se frem til at modtage finansiering til at samarbejde internationalt og tværfagligt med andre eliteforskere om grundforskning i de kommende fire til seks år.

På AU får **Cecilia Ramlau-Hansen** midler til projektet Untangling the biologic and social causes of low fertility in modern societies og **Thomas Pohl** til Superatom Waveguide Quantum Electrodynamics.

På KU får **Anders Svensson** og **Dorthe Dahl-Jensen** midler til projektet When was Greenland "green"? – Perspectives from basal ice and sediments from ice cores og **Darach Watson** til Neutron Star Mergers make Heavy Elements.

Lundbeckfonden uddeler priser til seks yngre forskere

Lundbeckfonden har hædret seks yngre sundhedsvidenskabelige forskere ved danske hospitaler og universiteter med priser. Den største er prisen til årets yngre forsker, Young Investigator Prize, som er på 1 million kroner, hvoraf 700.000 kroner er øremærket til forskning, mens resten er en personlig pris.

Den går til **Christoffer Laustsen**, der er professor ved Institut for Klinisk Medicin og leder af MR Forskningscentret på Aarhus Universitet, hvor han forsker i hjernecellernes stofskifte.

Fem forskere under 30 år får samtidig Lundbeckfondens Talent Prize 2022. De modtager hver 200.000 kroner til at forsker for og 100.000 kroner som en personlig pris.

De fem er:

Læge og ph.d.-studerende **Karen Ruben Husby**, Herlev og Gentofte Hospital Postdoc **Leonardo Bonetti**, Center for Music in the Brain, Aarhus Universitet, og Center for Eudaimonia & Human Flourishing, University of Oxford

Læge og ph.d.-studerende **Cecilie Siggard Jørgensen**, Aarhus Universitet og Aarhus Universitetshospital

Læge og ph.d.-studerende **Mats Lassen**, Herlev og Gentofte Hospital Postdoc **Robert Seaborne**, Xlab, Biomedicinsk Institut, Københavns Universitet.

KU-professor modtager ny diversitetspris

Professor **Anja Groth** fra Københavns Universitet modtager som den første Lundbeckfondens nystiftede diversitetspris LF Scientific

Enrichment Prize, der er en personlig pris på 100.000 kroner.

I begrundelsen for, at prisen går til Anja Groth, lyder det blandt andet, at hun tager diversitet og inklusion til næste niveau, når hun sammensætter sine forskningsgrupper, og bruger det systematisk og aktivt i ledelsen af sine forskere i Novo Nordisk Foundation Center for Protein Research (CPR) ved Københavns Universitet. Samtidig bruger hun meget af sin tid på at dele ud af sine erfaringer og viden for at inspirere andre forskningsmiljøer.

"Hvis diversiteten skal være en fordel, er det helt centralt at skabe en høj tillidskultur, så alle har lyst til – og værner sig til – at bringe deres tanker og idéer i spil, også selvom de ikke lige

er eksperten på området. Det giver også et virkeligt godt sammenhold og arbejdsmiljø, hvilket er utrolig vigtigt, hvis vi vil fastholde vores unge talenter i forskningen", siger Anja Groth.

LF Scientific Enrichment Prize bliver givet til en person, der tager – eller har taget – lederskab for at sikre diversitet med henblik på at skabe vigtige nye resultater i forskning. Panelet, der bedømmer de nominerede, består af Marianne Thellersen, koncerndirektør for Innovation og Entreprenørskab, DTU, Christina Aabo, selvstændig rådgiver og tidligere chef for R&D i Ørsted, og Thomas Sinkjær, professor på Aalborg Universitet og generalsekretær i Videnskabernes Selskab.

CBS får akkreditering forlænget

Foto: Blake McCarthy

CBS har fået sin AACSB-akkreditering forlænget for en ny femårig periode, efter at et uafhængigt panel har kontrolleret, vurderet og godkendt kvaliteten af uddannelser, forskning og impact.

Dermed er CBS fortsat indehaver af den eftertragtede akkreditering, som universitetet som den første business school i Skandinavien opnåede i 2011. Ifølge den amerikanske organisation er det mindre end seks procent af verdens business schools, der har en AACSB-akkreditering (AACSB står for Association to Advance Collegiate Schools of Business).

Med AACSB-akkrediteringen kan CBS fortsat kalde sig indehaver af den såkaldte "Triple Crown"-akkreditering, som kun omkring en procent af verdens business schools har. "Triple Crown" dækker over akkrediteringer fra henholdsvis den europæiske EQUIS, den britiske AMBA og AACSB fra USA. "Forlængelsen af vores AACSB-akkreditering er netop en anerkendelse af vores kvalitet og relevans for det danske og internationale samfund. Sammen med vore øvrige akkrediteringer forstærker den vores brand og bidrager til, at vi kan tiltrække de rigtige studerende, forskere og samarbejdspartnere fra hele verden", udtaler CBS-rektor **Nikolaj Malchow-Møller**.

ITU har åbnet nyt center

IT-Universitetet i København har åbnet det nye Center for Digital Play, som skal fungere som ramme omkring forskning inden for computerspil, kreativ kunstig intelligens, design og digital kultur.

Ifølge centerleder **Miguel Sicart** fortsætter Center for Digital Play, hvor det eksisterende og internationalt anerkendte Center for Computer Games Research, som Miguel Sicart har ledet siden 2020, slipper. Visionen for det nye center er at skabe grobund for forskning, der bruger leg som et centralt koncept for forståelsen af samspillet mellem teknologi, samfund og kultur.

"Centeret er baseret på fire forskningsgrupper, der alle arbejder med leg i en digital

kontekst og leg som en måde at forstå verden på", siger Miguel Sicart. "Vores hypotese er, at leg er kernen i vores digitale liv og kultur. Det er selvfølgelig tydeligt, når vi taler om computerspil, men det passer også på mange andre aspekter ved måden, vi interagerer med teknologi og agerer i digitale verdener på".

De fire forskningsgrupper tilknyttet centeret er Games, som fortsat vil beskæftige sig med forskning inden for computerspil, Creative AI Lab, der arbejder med machine learning og kunstig intelligens ved at udforske grundlæggende problemstillinger ved kreativ kunstig intelligens, Media, Art and Design, som specialiserer sig i digitale teknologier i kulturindustrien, samt Digitalis, der beskæftiger sig med sociale medier og onlinekultur.

AAU igen Europas bedste ingeniøruniversitet

Aalborg Universitet er for sjette år i træk placeret som det bedste ingeniøruniversitet i Europa på ranglisten "Best Global Universities", hvor AAU også figurerer som nummer 11 i verden inden for ingeniørvidenskab.

Ranglisten er baseret på 12 indikatorer, der måler universiteternes akademiske forskningsresultater, internationale samarbejde samt deres globale og regionale omdømme.

AAU markerer sig for fjerde år i træk også blandt verdenseliten på fagområdet "Electrical and Electronic Engineering", hvor universitetet ligeledes er rangeret som det bedste universitet i Europa og nummer 5 i verden.

Ranglisten "Best Global Universities" rangerer derudover universiteterne som helhed. Her er AAU placeret som nummer 267 i verden ud af i alt 2.000 universiteter.

"Best Global Universities" er den ældste internationale rangliste over universiteter og en af de mest anerkendte.

Royal pris til SDU-professor

Foto: Kim Dahl/Eftersphoto

Professor i arbejdsfysiologi **Karen Søgaard** fra Syddansk Universitet har modtaget Dronning Ingrid Forskerpris på 100.000 kroner til videre

forskning.

Den prestigefyldte pris blev traditionen tro overrakt på Amalienborg af Hendes Majestæt Dronningen, Gigtforeningens protektor.

Karen Søgaard er kandidat i nordisk sprog og idræt fra Københavns Universitet og forsvarede i 1994 sin ph.d.-grad i human fysiologi. Hun har modtaget flere andre store priser og anerkendelser, bl.a. Dannebrogordenen i 2021.

Den prestigefyldte pris blev indstiftet af Gigtforeningen i 1978 i anledning af Dronning Ingrid 25-årsjubilæum som protektor. Forskerprisen uddeles en gang om året i anledning af den Internationale Gigt dag af HM Dronningen, som overtog protektionen efter sin mor i 2001.

Karen Søgaard får prisen for sin forskning i, hvordan arbejdsrelateret nedslidning af

kroppen opstår, og hvordan den kan forebygges og behandles. Et område, hun har forsket i, siden hun blev færdiguddannet i 1986.

"Det er en kæmpe anerkendelse af området at få Dronning Ingrid Forskerpris. Jeg er meget glad for prisen og håber, at det vil tiltrække flere unge dygtige forskere, fordi det er så vigtigt et område. Tænk på, hvor meget vores arbejde fylder i de fleste menneskers liv, og tænk på de store fordele, der er i at reducere nedslidning, smerter og fravær, både for den enkelte og samfundsøkonomisk", udtaler Karen Søgaard.

30 millioner kroner til 11 humanistiske forskningsprojekter

Augustinus Fonden har bevilget samlet 30 millioner kroner til 11 humanistiske forskningsprojekter. Med uddelingene ønsker fonden at tilskynde til samarbejde mellem museer og universiteter og styrke indsatsen for forskning i kulturarv i Danmark.

Fonden har afsat 90 millioner kroner til den humanistiske forskning i årene 2021-2023. Initiativet skal styrke forskning i kulturarv i Danmark og dermed bidrage til øget indsigt i vores fælles kulturarv.

De 11 forskningsprojekter er repræsenteret inden for et bredt felt af forskningsområder. Fonden har modtaget i alt 56 relevante ansøgninger fra 27 forskellige institutioner til et samlet ansøgningsbeløb på mere end 150 millioner kroner. Alle projekter viste stor kvalitet fra et bredt felt af ansøgere, og det har derfor været nødvendigt med en omfattende og skarp prioritering.

Ansøgningerne er bl.a. bedømt på projektets videnskabelige indhold, det faglige potentiale, relevans for forskningsfeltet og institutionen samt en strategi for formidling. Det er også vigtigt for Augustinus Fonden med et stærkt forsknings samarbejde mellem museer og universiteter og museerne imellem, da samarbejdet højner projekterne. Flere parter kan løfte et større projekt og bidrage med bredere kompetencer fra både forskning, praksis og forskellige vinkler på et forskningsprojekt. Næste års ansøgningsopslag offentliggøres til februar 2023.

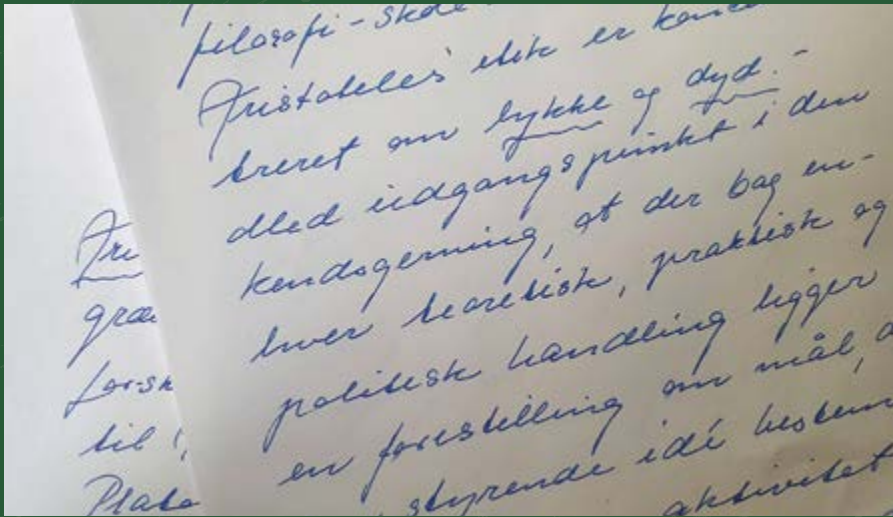
Har du en navnenyhed, som du tænker er relevant, så send den til redaktionen på cbl@dm.dk. Vi kan ikke love, at alle kommer med, og forbeholder os ret til at redigere teksten.

Al henvendelse vedr. adresseændring eller -fejl hos din medlemsorganisation (DM eller Djøf).

Af Lasse Højsgaard, lah@dm.dk • Foto: Jes Lynning Harfeld

Skriftlig protest mod digital inhumanisering

Lektor Jes Lynning Harfeld modtog en skriftlig – håndskreven – eksamensopgave og prøvede forgæves at få den gjort gyldig i AAU's eksamenssystem. Han hylder digital effektivitet, men spørger alligevel: Har vi mistet noget?

Smukt og omhyggeligt skrevet, men denne håndskrevne eksamensbesvarelse kunne ikke håndteres af AAU's system.

skriftligt – altså skrevet i hånden. Og jeg synes faktisk, at hun rammer med i et eller andet sandt”, siger Jes Lynning Harfeld.

Han konstaterer først og fremmest, at formen – digital eller analog – er fuldstændig underordnet, i forhold til om den studerende intellektuelt har løst opgaven. Og måske kan man sågar argumentere for, at den adstadige skriveproces med pen og papir ligger nærmere filosofiens væsen end den hurtige omsætning på tastaturet.

“Alle kontekster har en betydning for tankeprocessen. Tænkning bliver påvirket af, om du går, står stille, sidder. Og det bliver selvfølgelig påvirket af, om du taster eller skriver i hånden”, siger han.

Jes Lynning Harfeld pointerer adskillige gange, at han ikke er maskinstormer. Han er stor tilhænger af eksamenssystemet og dets muligheder blandt andet for plagiattjek.

“Men jeg mener alligevel, at der måske er en form for lektie i det her. Vi omfavner alle de digitale tiltag, men vi skal huske, hvad vi mister – dem, der ikke er gode til det, som måske ville have været gode, hvis det havde været en anden form”.

Den studerendes opgave kommer ikke til at tælle som eksamensaflevering. Men hun kommer til at få feedback fra Jes Lynning Harfeld. Håndskrevet og sendt med brev. ■

Det var næsten som et flashback til en anden tid, da lektor Jes Lynning Harfeld en dag modtog et frankeret brev. I konvolutten lå en besvarelse af en eksamensopgave på første semester af filosofistudiet på AAU, hvor Jes Lynning Harfeld underviser.

Men retrooplevelsen skulle blive endnu større: Eksamensopgaven var skrevet i hånden! Sirlig skråskrift af den slags, man engang brugte mange skoletimer på at finpudse.

“Hun er en ældre dame, og hun skriver som min mor. Det er super flot, og man kan se, at hun har gjort sig umage”, fortæller Jes Lynning Harfeld om afsenderen.

AAU har som alle andre et system, hvor eksamensbesvarelser skal uploades. Og Jes Lynning Harfeld vidste godt, at dette ikke var en reglementeret aflevering. På den anden side havde han lyst til

at imødekomme en studerende, der på sin egen måde havde lagt et stort stykke arbejde i at løse en akademisk opgave.

“Jeg gik til studiesekretæren og spurgte: Hvad gør jeg ved det? Må jeg selv scanne og lægge det i systemet? Men det kunne ikke lade sig gøre. Reglerne er, at man selv skal uploade det, og det skal være et digitalt format, som man kan scanne for plagiat”.

Digitalt er smart, men vi mister også noget

Det var som forventet. Og også som den ældre studerende forventede. I følgebrevet havde hun nemlig skrevet, at hun godt vidste, det nok ikke kunne tælle som en aflevering, men at det var hendes egen lille protest mod et overdigitaliseret system.

“Hun skrev også, at hun mener, man særligt i filosofien bør kunne aflevere